

NOVÝ

Slovenský jazyk 7

ročník
ZŠ

Autorka
PaedDr. Jarmila Krajčovičová

Lektorky
Mgr. Anna Valkovičová
PaedDr. Dana Vasilová, PhD.
Mgr. Klaudia Veselá

Cover dizajn
Mgr. art. Mária Čorejová

Dizajn
Ing. Danka Pohlodová

Ilustrácie
Viktor Csiba

Fotografie
Hurricane Factory Tatralandia s. r. o.
Orbis Pictus Istropolitana
shutterstock.com

Iný obrazový materiál
ARTFORUM, spol. s r. o.

RoboHranie
– Prof. Mgr. Elena Pivarčiová, PhD.;
Ing. Stanislav Kvočka, PhD.
Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o.

Vydal ©
Orbis Pictus Istropolitana, spol. s r. o.
Miletičova 7, 821 08 Bratislava
v roku 2020 (1/NG)

Zodpovední redaktori
Mgr. Lucia Demková
Mgr. Ľubomír Lábaj

Prvé vydanie

Všetky práva vyhradené.
Kopírovať, rozmnožovať a šíriť
toto dielo alebo jeho časť bez
súhlasu vydavateľa je trestné.

Naše vydavateľstvo sa snaží o maximálnu
kvalitu a Váš názor nám nie je ľahostajný.
Vaše pripomienky a návrhy radi uvítame
na adrese redakcia@orbispictus.sk.

ISBN 978-80-8120-787-7

www.orbispictus.sk
www.e-orbispictus.sk

Ústne úlohy, ktoré nabádajú žiakov k diskusii.

Sada slohových útvarov, ktoré žiak vypracováva
v priebehu školského roka a ukladá si ich
do vlastného **portfólia**.

Všetko, čo si treba zapamätať.

Dôležité veci, ktoré si žiak zopakuje.

Aktivizačné úlohy pre zábavu celej triedy.

Úlohy pre špekulantov, na ktoré sa treba pozrieť
zblízka.

Tvoríte

Predstavivosť žiakov rozvíjaná v tvorivých úlohách.

Hľadanie informácií ako súčasť učenia sa.

Na konci každej kapitoly sa nachádza **Čo už viem**,
kde sa žiaci uistia o tom, či už všetko ovládajú
(z iŠVP).

TEST

Na konci každého celku si svoje vedomosti overia
testom.

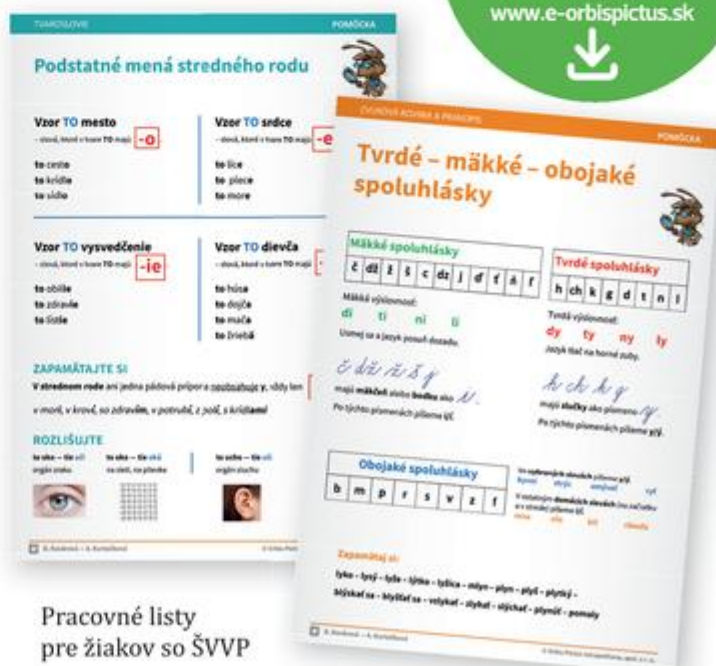

Doplňkový materiál na www.e-orbispictus.sk
alebo www.orbispictus.sk.

**MATERIÁLY
PRE ŽIAKOV**
so špeciálnymi
výchovno-vzdelávacími
potrebami
www.orbispictus.sk
www.e-orbispictus.sk

Myslíme na všetkých!

Pracovné listy
pre žiakov so ŠVVP

NOVÝ

Jarmila Krajčovičová

Slovenský jazyk 7

● ročník
ZŠ
a 2. ročník
GOŠ

Počty v jazyku

určité a neurčité číslovky

Číslovky

- základné otázka *Koľko?* *tri, sedem, _____, _____*
- radové otázka *Koľký (v poradí)?* *tretí, siedmy, _____, _____*

1. a) Prečítajte text a všimajte si vyznačené slová.

Grécky národ vytvoril **veľa** krásnych báji. **Mnohých** hrdinov z nich iste poznáte. Nesmrteľné príbehy **veľa raz** inšpirovali umelcov. Preto máme možnosť **raz** vidieť ich filmovú, **druhý raz** divadelnú alebo v rozhlase počuť ich dramatickú podobu. Hrdinovia gréckych báji prežívali **tisícoraké** nebezpečenstvá a bojovali s **mnohými** obludami.

b) Pomocou otázok zistíte, čo vyznačené slová pomenúvajú. Ako ich nazývame? _____

c) Zistite, ktoré číslovky pomenúvajú presný počet alebo poradie a ktoré nepresný počet či poradie.

Číslovky sú ohybné i neohybné **plnovýznamové** slová, ktoré vyjadrujú **počet** a **poradie** osôb, vecí, dejov: *šesť, _____; dvanásť, _____.*

Číslovky delíme na **určité** a **neurčité**.

- **Určité** číslovky vyjadrujú matematicky **presný počet** osôb, vecí, dejov: *päť hráčov, dvanásť mesiac, hádže druhý raz.*
- **Neurčité** číslovky pomenúvajú matematicky **nepresné počty**: *veľa práce, mnoho ľudí, viacnásobný víťaz.*

2. Roztriedte číslovky podľa druhu aj podľa toho, či sú určité alebo neurčité.

päť, piaty, viac, veľa, tretí, ostatný, tridsať, málo, prvý, posledný, sedem

Druh	Otázka	Príklad	
		určité	neurčité
základné	Koľko?		
radové	Koľký?		

3. Skúste odpovedať úprimne.

- Koľko báji ste prečítali?
- Koľko druhov báji podľa pôvodu poznáte (grécke, indiánske, slovenské...)?
- Vymenujte svojich obľúbených hrdinov z báji.

Čo už viem

- ☐ Dokážem rozlíšiť základné a radové číslovky.
- ☐ Viem, čo pomenúvajú určité a neurčité číslovky.
- ☐ Dokážem rozlíšiť určité a neurčité číslovky.

Hádajte hádanku

základné číslovky a ich skloňovanie

Pri meste Théby sa na skale usadila sfinga. Bolo to stvorenie s dievčenskou hlavou a levím telom. Každý deň musel k nej prísť **jeden** Théban a sfinga mu dala hádanku. Ani **jeden** však doposiaľ hádanku neuhádol, a tak už **mnoho** Thébanov zahynulo.

Jedného dňa sa v Thébach objavil odvážny Oidipus. Thébski obyvatelia ho odprevadili k **jednej** zo **siedmich** thébskych brán. Oidipus vystúpil strmým chodníkom ku skale, kde sedela sfinga. Už čakala na svoju obeť. Prižmúrila oči a odmerala si Oidipa potmehúdsnym pohľadom:

„Počúvaj dobre,“ ozval sa jej z ľudského hrdla neľudský tvrdý hlas. „Má to **jednu** hlavu, **štyri** nohy ráno, v poludnie len **dve** a **tri** nohy večer. Čím **viac** to má nôh, tým **menej** to má síl.“

Oidipus sa usmial. Bol bystrý a hádanka sa mu videla ľahká.

„To je človek,“ povedal, „keď prežíva ráno života, lezie po rukách i po nohách, akoby bol štvornohý, v poludnie života kráča vzpriamený iba na **dvoch** nohách, a keď prichádza večer života, berie nohám na pomoc palicu. To je **tretia** noha.“

„Uhádol si,“ zaskučala sfinga a vrhla sa zo skaly do priepasti...

Eduard Petiška: Staré grécke báje (úryvok)

1. a) Prečítajte text.
- b) Vysvetlite, ako vyzerala sfinga a akú mala povahu.
- c) Povedzte, ku ktorému druhu patria vyznačené číslovky. Použite otázky *Kolko (ich je)?, Kolký (v poradí)?*.
- d) Rozlíšte ohybné a neohybné číslovky. Podčiarknite ich rozdielnymi farbičkami.
- e) Určte rod, pád a číslo určitých čísloviek z textu.

Číslovka	Rod	Pád	Číslo

Základné číslovky vyjadrujú **počet**, **množstvo** osôb, vecí a javov:

jedna hlava, dve nohy, veľa odvahy, _____, _____.

🔍 Základné číslovky **jeden, dva, tri, štyri** majú **samostatné skloňovanie**.

2. 🗨 Vyskloňujte podľa tabuľky číslovku *jeden* spolu s podstatnými menom *žiak, taška, pero*. Ktoré pádové prípony sú rovnaké pre mužský a stredný rod?

Číslovka **jeden**

Pád	Sg.		
	mužský r.	stredný r.	ženský r.
N	jeden	jedno	jedna
G	jedného	jedného	jednej
D	jednému	jednému	jednej
A	jedného (živ.) jeden (neživ.)	jedno	jednu
L	o jednom	o jednom	o jednej
I	jedným	jedným	jednou

3. 🗨 Vyskloňujte číslovku *jeden* v pluráli spolu s podstatnými menami *host, šaty*.

Pád	Pl.	
	mužský živ. r. (tí)	mužský neživ., ženský, stredný r. (tie)
N	jedni	jedny
G	jedných	jedných
D	jedným	jedným
A	jedných	jedny
L	o jedných	o jedných
I	jednými	jednými

🔍 Tvary čísloviek **jedni, jedny** sa používajú v spojení s **pomnožnými podstatnými menami**, ako aj s **podstatnými menami**, ktoré označujú **osoby** a **veci** jestvujúce v **pároch**:
jedny nožnice, jedny šaty, jedni manželia, jedni známi.

4. Doplňte správne prípony.

jedn__ ústa

jedn__ dvere

jedn__ mláďa

s jedn____ spolužiakom

v jedn____ novinách

s jedn____ spolužiačkou

jedn__ ponožky

jedn__ príbuzní

s jedn____ známymi

na jedn____ sánkach

jedn__ nohavice

jedn__ rodičia

5. Ide o tú istú číslovku? Prečo má číslovka *dva* v N viac podôb?

dva ja chlapci	dva peračníky	dve koruny
traja športovci	tri domy	tri ženy
štyria rodičia	štyri stoly	štyri izby

6. Vyskloňte číslovku *dva* v spojení s podstatnými menami *kamaráti*, *stoly*.

Číslovka **dva**

Pád	dva	tri	štyri
N	dvaja (muž. živ.) dva (muž. neživ.) dve (žen. a stred.)	traja (muž. živ.) tri (ostatné rody)	štyria (muž. živ.) štyri (ostatné rody)
G	dvoch	troch	štyroch
D	dvom	trom	štyrom
A	dvoch (muž. živ.) dva (muž. neživ.) dve (žen. a stred.)	troch (muž. živ.) tri (ostatné rody)	štyroch (muž. živ.) štyri (ostatné rody)
L	o dvoch	o troch	o štyroch
I	dvoma/dvomi	troma/tromi	štyrmi

7. V slovných spojeniach nie je niečo v poriadku. Vysvetlite problém a číslovky napíšte správne.

dve rozprávkam – _____ trom synoch – _____
 štyri rohmi – _____ dva krajov – _____
 dvaja učiteľom – _____ tri sestrách – _____
 tri holúbkov – _____ štyria cestujúcimi – _____

8. Číslovku napíšte slovom v správnom páde.

S (1) _____ sa hnevá, s druhým sa nerozpráva. Všetci do (1) _____
 zaspali. V (1) _____ rohu je tma. Chodí stále v (1) _____ šatách.
 Od (1) _____ susedov sa presťahoval k druhým. (1) _____ ruky spravila
 menej ako dvoje rúk. Mám (2) _____ súrodencov. Otec priniesol (2) _____
 šteniatka. Priateľím sa s (2) _____ chlapcami z ulice. Naš Miško má (2) _____
 roky. Pred domom stoja (2) _____ šoféri. (3) _____ dievčatá v triede sa
 volajú Moniky, (3) _____ chlapci zas Martinovia. Bicykloval som sa s (3) _____
 kamarátmi. (4) _____ žiaci dnes chýbajú. (4) _____ zošity mám už vypísané.
 So (4) _____ eurami nevystačím.

9. a) Prečítajte text. Aj vy máte podobné problémy?

Nedáľeko našej školy je cukráreň a niektorí spolužiaci sa tam cestou domov skoro každý deň zastavia. Dvaja majú zvlášť peňazí, kupujú si Pepsi Colu a zákusky a machrujú pred ostatnými. Mne rodičia nedávajú vreckové, lebo tvrdia, že všetko, čo potrebujem, mi kúpia. Ja si myslím, že nie veľa, ale aspoň malé vreckové by som už mohol mať.

Laco

b) Diskutujte. Aký je váš názor? Mal či nemal by mať taký siedmak vlastné vreckové? Ak áno, koľko? Odkiaľ? Na aký účel by malo slúžiť vreckové?

- 10. a)** Prečítajte text a pomocou otázok *Kolko (ich je)?, Kolki (sú)?* vyhľadajte číslovky a podčiarknite ich. Slabiky *-ti, -tich, -tim* v číslovkách vyslovujte mätko.

Tribúna bola poloprázdna, sedelo v nej zo tridsať divákov. Z toho dvadsiati boli žiaci školy, desiat boli rodičia. Nečakáme, že príde osemdesiat alebo deväťdesiat ľudí. Ved' hráme iba priateľský zápas so žiakmi zo susednej obce. Zrazu k štadiónu prifrčal autobus a z neho vystúpili pätnásť hráči a tridsať fanúšikov. Náš tréner skontroloval, či si siedmi hráči priniesli nové dresy, či nás je pätnásť a zopakoval nám hráčom aj náhradníkom taktiku hry.

Zápas sa začal o päť minút. Presne po desiatich minútach hry sme dali prvý gól. Ako sľubne sa zápas začal, tak aj pokračoval a v priebehu dvadsiatich minút padol do súperovej brány ďalší gól. Všetci jedenásť sme boli vo výbornej forme. Po dvadsiatich minútach hry v 2. polčase zvýšil opäť náš kapitán skóre. A osem minút pred koncom zápasu naše víťazstvo definitívne potvrdil.

- b)** Vypátrajte, ktoré podstatné mená môžeme počítať číslovkou zakončenou v N pl. na *-ti*.

- c)** Doplňte podľa vzoru chýbajúcu podobu číslovky v N pl.

tridsať divákov – *tridsať diváci*

desať rodičov – _____ jedenásť žiakov – _____

_____ – pätnásť hráči _____ – ôsmi náhradníci

sedem chlapcov – _____ dvadsať zvedavcov – _____

- 11.** Vyskloňujte číslovku *päť* v spojení s podstatnými menami *tréner, lopta, dieťa*. Slabiky *-ti, -tich, -timi* vyslovujte mätko.

Číslovka **päť**

N	päť, piat <i>i</i>
G	piat <i>ich</i>
D	piat <i>im</i>
A	päť, piat <i>ich</i>
L	o piat <i>ich</i>
I	piat <i>imi</i>

N			
G			
D			
A			
L			
I			

Základné číslovky **päť** až **deväťdesiatdeväť** sa skloňujú podľa vzoru **päť** (okrem čísloviek zložených z prvku *-jeden* – to sú **nesklonné základné číslovky**: *dvadsaťjeden žien*).

- 12.** Najprv doplňte príponu základných čísloviek a potom slovné spojenia použite vo vetách v G alebo I pl.
 piat_ poslanci, siedm_ športovci, ôsm_ spolužiaci, jedenásť_ futbalisti, dvadsiat_ diváci

13. a) Napíšte slovom nesklonné číslovky.

(21) _____ žiakov

(31) _____ žiačok

(41) _____ detí

(5) _____ športovcov

b) Slovné spojenie 41 študentov vyskloňujte. Číslovku píšete slovom.

N	
G	
D	
A	
L	
I	

14. Vyskloňujte slovné spojenie s číslovkou.

N	<i>dvadsiati siedmi siedmci</i>	<i>dvadsaťsedem siedmakov</i>
G		
D		
A		
L		
I		

Pri skloňovaní **základných** čísloviek **22 – 29, 32 – 39, 42 – 49** atď. môže byť písaná podoba dvojaká – číslovky sa píšú ako:

- **dve slová** a **obe** slová **sa skloňujú**: *dvadsiati dvaja muži, dvadsiati ôsmi muži,*
- **jedno slovo** a sú **nesklonné**: *dvadsaťdva mužov, dvadsaťosem mužov.*

15. a) Zopakujte si vzory podstatných mien a zaradte k nim číslovky.

sto – _____ tisíc – _____ milión – _____ miliarda – _____

b) Číslovku napíšte v správnom tvare.

Na námestiach boli **(tisíc)** _____ ľudí. **(100)** _____ a **(100)** _____ rokov zdokonaľovali ľudia svoje vynálezy. Nové vybavenie nemocnice bude stáť niekoľko **(milión)** _____ eur. Národný dôchodok predstavuje dve **(miliarda)** _____ eur.

16. Precvičte si pravopis základných čísloviek. Podľa vzoru napíšte správne chýbajúce číslovky.

5 – *päť* 15 – *pätnásť* 20 – *dvadsať* 50 – *päťdesiat*
 6 – _____ 16 – _____ 9 – _____ 19 – _____
 30 – _____ 40 – _____ 60 – _____ 90 – _____

17. Poradte sa v dvojiciach a vyberte správnu odpoveď. Diskutujte o školských zaujímavostiach.

Japonské
deti sa pripravujú
na vyučovanie

- A. 5 hodín.
B. 25 minút.
C. 95 minút.

Vyučovacia
hodina vo Veľkej
Británii trvá

- A. 35 minút.
B. 60 minút.
C. 45 minút.

Holandské deti
majú vyučovanie

- A. od 8.00 do 13.30.
B. od 8.30 do 13.30.
C. od 8.30 do 16.00.

18. Napíšte krátky list rovesníkovi/rovesníčke do zahraničia a použite v ňom niekoľko číselných údajov zo života vo vašej triede, v škole a v obci.

19. a) Viete, čo znamená priestupný rok? Prečítajte si o tom. Pozorne prečítajte číslovky.

Storočia sú priestupné len raz za štyristo rokov

Priestupné roky zaviedol už juliánsky kalendár, ktorý sa začal používať v roku 45 pred Kristom. Podľa neho má každý rok 365 dní, pričom každý štvrtý rok je priestupným rokom s dĺžkou 366 dní. Rozdiel oproti skutočnému slnečnému dňu však postupne narastal. Už v 13. storočí katolícka cirkev zistila, že Veľkonočná nedeľa sa príliš vzdialila od prvého jarného dňa. Radikálnu nápravu urobil pápež Gregor XIII., ktorý nariadil reformu kalendára v roku 1582. Podľa nej sú priestupnými rokmi všetky roky deliteľné štyrmi okrem storočí. Tie, aby boli priestupné, musia byť deliteľné 400. Rok 2000 bol teda priestupným, kým roky 1800, 1900 neboli, ani rok 2100 nebude.

Sme (z dňa 29. 2. 2000)

b) Vyhľadajte základné číslovky a podčiarknite ich.

c) Napíšte, podľa ktorého vzoru sa skloňujú základné číslovky od 5 po 99. _____

d) Zakrúžkujte číslovky vyššie než 100.

Vyššie zložené základné číslovky:

- ak sa vnútri výrazu **neskloňujú**,

píšeme { **spolu:** *tisícpäťstoosemdesiatdva.*
 alebo
oddeľujeme tisíceky a stovky
 a **spolu** napíšeme desiatky
 a jednotky:
tisíc päťsto osemdesiatdva.

- ak sa vnútri výrazu **skloňujú**,

píšeme { **osve iba jednotky:**
tisícpäťstoosemdesiatich dvoch.
 alebo
osve všetky časti:
tisíc päťsto osemdesiatich dvoch.

20. Poradte sa v dvojiciach a odpoveď napíšte slovom, prípadne číslicami.

- Po koľkých dňoch po narodení začína dieťa behať? _____
- Koľko rokov trvala tridsaťročná vojna? _____
- V ktorom roku bola prvýkrát použitá kníhtlač? _____
- Koľko kalórií potrebuje žiak denne prijať? _____
- Koľko červených krviniek sa nachádza v 1 mm³ krvi? _____
- Koľko tepov urobí srdce v pokoji za minútu? _____

Viete, že...

... arabské číslice majú 10 znakov:
0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9.
Arabské číslice sa začali používať
v Európe asi v 12. storočí.

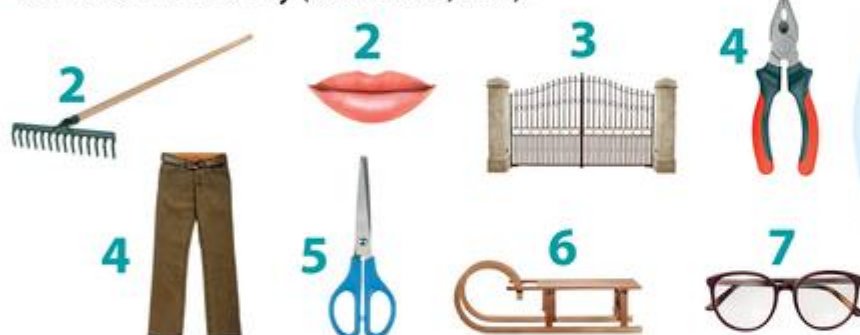

... rímske číslice majú
7 základných znakov:
I (1), V (5), X (10), L (50),
C (100), D (500), M (1000).

21. Popremýšľajte, ako odpoviete na otázky. Ak ste spoločne našli správne odpovede, napíšte ich do rámkov.

22. Číslice pri pomnožných podstatných menách nahradzte číslovkami z bubliny (Všimnite si, že...).

Všimnite si, že pri pomnožných podstatných menách a podstatných menách, ktoré označujú osoby a veci jestvujúce v pároch, používame číslovky **dvoje šiat, troje topánok, štvoro rúk, päť dvočiat** atď.

23. a) V texte si všimajte číslovky a tie zapísané číslicami správne prečítajte.

b) Pracujte spoločne. Všetky číslovky prepíšte slovom na tabuľu.

Na majstrovstvách Európy 2001 v krasokorčuľovaní zaregistrovali 1 631 priamych účastníkov. V štyroch súťažiach sa predstavilo 162 športovcov z 33 krajín. Celkove ME videlo na Zimnom štadióne Ondreja Nepelu vyše 40 000 divákov. Na európskom šampionáte sa akreditovalo 400 zástupcov médií, televíznych a rozhlasových spoločností. Signál z Bratislavy prenášalo 34 televíznych spoločností do 55 krajín štyroch kontinentov. Organizáciu ME zabezpečovalo 150 dobrovoľníkov a 75 usporiadateľov. Lekárska služba, ktorá na Zimnom štadióne Ondreja Nepelu mala nepretržitú prevádzku, ošetrila 18 úrazov a 24 ochorení. Dopingoví kontrolóri vykonali 20 odberov. Predalo sa 5 500 filatelistických predmetov.

Sme (január 2001)

Čo už viem

- ☐ Ovládam pravopis aj skloňovanie čísloviek *jeden, dva, tri, štyri*.
- ☐ Viem, ktoré číslovky sa skloňujú podľa vzoru *päť*.
- ☐ Viem rozlíšiť sklonné a nesklonné základné číslovky.

Ked' záleží na poradí

radové číslovky a ich skloňovanie

1. Pozrite si obrázky. Zistujte význam čísloviek pomoc otázok.

Koľký je v poradí?

- prvý
- druhý
- tretí
- štvrtý

- Ktorí žiaci driblujú?
- Ktorí žiaci vedľa seba majú dlhé nohavice?
- Ktorí žiaci vedľa seba majú krátke nohavice?
- prví dvaja
- druhí dvaja
- tretí dvaja/poslední dvaja

Radové číslovky vyjadrujú číselné **poradie** osôb, vecí a dejov:

prvý hráč, druhý hráč, tisíce návštevník, prvýkrát zmeškal, tretí raz zvíťazil.
Zisťujeme ich otázkou **Koľký** (v poradí)?.

Radové číslovky majú k základným číslovkám **do päť nepravidelnú podobu**:

jeden – prvý dva – druhý tri – tretí štyri – štvrtý

Číslovky **od päť vyššie** sa tvoria **pravidelne príponami**:

- **-y, -a, -e** päť – *piaty*. Skloňujú sa podľa vzoru **pekný** (_____, _____),
- **-i, -a, -e** tisíc – *tisíci*. Skloňujú sa podľa vzoru **cudzí** (_____, _____).

2. a) Vyskloňujte slovné spojenie *piaty pretekár* v sg., *dvaja piati pretekári* v pl. a tvrdo vyslovujte slabiky s tvrdou spoluhláskou t.

	sg.	pl.
N	piat y pretekár	dvaja piat i pretekári
G	piateho pretekára	dvoch piat y ch pretekárov
D	piatemu pretekárovi	dvom piat y m pretekárom
A	piateho pretekára	dvoch piat y ch pretekárov
L	o piatom pretekárovi	o dvoch piat y ch pretekároch
I	piat y m pretekárom	dvoma piat y mi pretekármi

- b) Vyskloňujte v sg. slovné spojenie *prvý hráč* a v pl. *prví dvaja hráči*.

	sg.	pl.
N	pr vý hráč	pr ví dvaja hráči
G		
D		
A		
L		
I		

3. Doplňte pádové prípony. Určte vzor radových čísloviek.

Kto dobehne prv__, získa odmenu. Rudo bol prv__ kapitánom. Včerašie noviny písali iba o prv__ hráčovi tímu. Prv__ dvaja sa postavili na ľad brankári. Obišli by sme sa bez tých prv__ začiatkových minút zápasu. Naši bojovali, lebo nechceli byť druh__, od začiatku túžili byť iba prv__. Po prv__ch prihrávkach sa hra otočila. Dali sme náš prv__ gól.

Vzor _____

4. Doplňte pádovú príponu. Podľa ktorého vzoru sa skloňuje číslovka *tretí*?

Na tret__ deň návšteva odišla. Tret__ návštevníkovi sa neušla stolička. Rodičia sa zoznámili už s tret__ susedmi. Vraj tret__ šancu už nedostaneme. Za tret__ zmoknutým prišiel ďalší. K tret__ výročiu nášho klubu usporiadame malú oslavu. Tret__ ročník výstavy bol úspešný. Za tret__ svetelnou križovatkou odbočte doprava.

Vzor _____

5. Všimnite si, kedy najčastejšie používame radové číslovky. Zároveň doplňajte pádové prípony. Precvičujte si otázku, ktorou zisťujeme radové číslovky.

Ja som prišiel na tréning druh__, Vojto tret__ a Ferko posledn__. Milan a Pavol dobehli do cieľa obidvaja ako prv__. Chodím do školy už trinásť__ rok. K dvanásť__m narodeninám som dostal bicykel. Starej mame k šesťdesiat__ narodeninám darujeme poukaz do kúpeľov. Dedko sa narodil v päťdesiat__ rokoch 20. storočia. Navštevujem siedm__ ročník. V našej triede je 20 žiakov, v 7. B je 23 žiakov. V dvoch siedm__ch triedach je spolu 43 žiakov. V troch ôsm__ch triedach je až 62 žiakov.

6. Pomocou otázok *Kolko?* a *Kolký v poradí?* rozlíšte základné a radové číslovky. Roztriedte ich do tabuľky. Naša trieda má 19 žiakov. Dievčat je deväť, chlapci sú desiat. Siedmi spolužiaci majú radi šport. Pätnásť v abecede je Kolník. Náš triedny má 34 rokov. O mesiac bude oslavovať 35. narodeniny. Tretí rok nás učí telesnú výchovu. Pod jeho vedením boli starší žiaci v okresnom kole futbalu prví. Víťazmi boli už druhý raz. Deviaty v abecede je Gajdoš. Bol druhý v skoku do výšky. Získal tak pekný darček k svojim trinástym narodeninám. Naši ôsmi spolužiaci chcú ísť v lete stanovať. Siedmi to už majú s rodičmi dohodnuté.

Základné číslovky	Radové číslovky

Za radovými číslovkami zapísanými číslicami **píšeme bodku**: **1.** mesiac, **21.** storočie, **35.** narodeniny. Bodku **nepíšeme**:

- za číslovkou použitou na označenie letopočtu (roku 1968, rok 1999),
- pri číslovke, ktorá je za podstatným menom (strana 25, cvičenie 5, kapitola 16, paragraf 27).

7. Doplňte pádové prípony. Štyri slovné spojenia použite vo vetách.
na siedm___ deň, k päťdesiat___ narodeninám, v deväťdesiat___ rokoch minulého storočia,
piat___ v rade, štvrt___ pokus, prv___ dvaja jazdci, každý siedm___ žiak, šiest___ ročník školy, v dvoch
prv___ triedach, všetci sú prv___

8. a) Do porekadla alebo do príslovia doplňte číslovky.

Všade chce byť _____.

_____ brehov sa chytal a _____ sa s ním odtrhli.

Prví bývajú _____ a poslední _____.

Kde sa _____ bijú, tam víťazí _____.

b) K slovným spojeniam v zadaní a) napíšte správne číslo s vysvetlením významu.

1. Sú situácie, keď musíme konať jednoznačne.
2. Rád vyniká nad ostatnými.
3. Ľudia zaslepení súperením medzi sebou prehrávajú oveľa dôležitejšie zápasy.
4. Šťastie je veľmi nestále – ľahko sa všetko obráti v svoj opak.

Čo už viem

- ☐ Viem, čo vyjadrujú *radové číslovky*.
- ☐ Ovládam skloňovanie a pravopis *radových čísloviek*.

Ked' sedemhlavý drak ochorie

násobné číslovky

Sedemhlavého draka strašne bolela hlava. Už niekoľko rokov trpel bolesťami hlavy, lebo draky môžu strašne trpieť. No už viac nemohol. Rozhodol sa preto navštíviť lekára pre drakov a poprosiť ho o pomoc.

Ked' prišiel na rad náš drak, starý kalendár už neplatil, toľko času prešlo.

Do ordinácie vošiel náš drak a povedal hneď sedemkrát *Dobrý deň!* a sedemhlavý lekár sa ho sedem ráz spýtal: „Tak čo vás bolí?“

Chorý drak sa zamyslel všetkými hlavami. Zapojil do rozmýšľania všetkých sedem mozgov. Bolo to zbytočné. Nastalo sedemnásobné trápne ticho. Chorý drak nevedel povedať, ktorá hlava ho bolí, lebo nevedel dobre počítať.

Prvá hlava počítala: jeden, jedva, jetri, ještyri, jepäť, skoro sedem.

Druhá hlava počítala: štyri, štyripäť, štyrišesť, štyjeden, štydva, deväťsto.

Tretia hlava počítala: osem, osedem, otri, oštyri, opäť, desaťsto.

Štvrtá hlava počítala: nič, mič, ič, jeden, ešte jeden, veľa.

Piata hlava počítala: päť, päjeden, pädva, pätri, päštyri, päťdesiat.

Šiesta hlava počítala: iba jeden, tek dva, fratri, dva druhý krát.

Siedma hlava počítala: jeden, dva, tri, štvrtok, štvrtpiatok, sjeďem, šješť.

Zvonimir Balog: Často si vymýšľam... (upravené)

1. a) Výrazne prečítajte text.
- b) Čo myslíte, mohol lekár sedemhlavého draka vyliečiť?
- c) Čo podľa vás inšpirovalo autora vytvoriť túto vtipnú rozprávku?
- d) Nájdite v texte príklady na základné a radové číslovky. Podčiarknite ich rozdielnymi farbičkami.
- e) Vyhľadajte a vypíšte číslovky, ktoré vyjadrujú opakovanie deja.

Násobné číslovky označujú:

- koľko ráz, koľkokrát sa opakuje istý dej alebo jav: *sedemkrát* povedať, *sedem ráz* sa spýtať, *sedemnásobné* ticho,
- koľkokrát sa stupňuje vlastnosť: *trikrát* menší, *dvakrát* lepšie.

Zisťujeme ich otázkami **Kolko ráz? Kolkokrát? Kolkonásobný? Kolkonásobne?**

Násobné číslovky sa tvoria od:

- základných čísloviek
 - pridaním slova **raz**: jeden *raz*, dva *razy*.
 - zložením s **-násobný**: *šestnásobný*.
 - so zložkou **-krát**: *šestkrát*.
- čísloviek (pre pomnožné podst. mená) **dvoje**, **troje** príponou **-itý**: *dvojitý*, *trojitý*.

Číslovky:

- so zložkou **-krát** sa píše **spolu**: *jedenkrát*, *trikrát*,
- so slovom **raz** sa píše **osobitne**: *jeden raz*, *päť ráz*, *tri razy*.

2. a) Prečítajte a podčiarknite násobné číslovky.

Jeden raz sme sa stretli na klzisku. Dva razy som ju pozdravil a ona nič. Nuž som nenápadne obehol trikrát klzisko. Keď som sa k nej blížil, pokúsil som sa o dvojitý skok. Ani viacnásobný pokus o trojitú piruetu ju však nezaujal. Prečo sa tá Jana na mňa ani raz nepozrie? Ved' v škole mi odzdravila viackrát a tu ani raz – ako keby ma nepoznala! To ma schladilo azda viac než štvoritá zmrzlina! Ale čo, hádam vidím dvojmo? Vedľa nej sa zrazu objavilo také isté dievča. A zakývalo na mňa. Nemám dvojité videnie, nie, ale Jana má staršiu a navlas jej podobnú sestru. Viackrát som už bol šťastný ako blcha, ale tentoraz som sa cítil ako niekoľkonásobný víťaz ME.

b) Medzi násobnými číslovkami nájdite neurčité číslovky a zakrúžkujte ich.

3. Doplníte rozličné určité a neurčité násobné číslovky.

_____ vyhrala _____ prehrali _____ úspech
_____ skok _____ sme sa stretli _____ zmrzlina

4. Základné číslovky v zátvorke upravte na násobné číslovky a použite ich vo vetách.

(2) radosť _____
(5) odpovedal _____
(3) menšie _____
(4) väčšia _____
najmenej (100) _____

5. Číslovky napíšte slovom. Rozlíšte základné, radové a násobné číslovky a správne ich napíšte.

Z (30) _____ prípadov komisár vyriešil (21) _____.
Na oslavu svojich (30.) _____ narodenín pozval (5) _____
najlepších priateľov. (1.) _____ traja výhercovia dostali tričko s logom súťaže.
(8) _____ horolezci sa vybrali do hôr. Potrebujem (5x) _____ dlhšie
lano. Rozhľadňa na kopci sa týčila do výšky (20) _____ metrov. Naším územím
sa prehnala víchrice rýchlosťou (80) _____ km/h. Vokálnu skupinu opustil
už (2.) _____ zakladajúci člen. Aké povolania budú potrebné v (40.) _____
rokoch (21.) _____ storočia? V (18) _____ rokoch si
urob vodičský preukaz. K (13.) _____ narodeninám som dostala smart hodinky.

6. Doplníte neurčité číslovky rozličných druhov.

veľakrát – viac ráz, mnohokrát – mnoho ráz, viacnásobný – mnohonásobný, viacero, viacerí,
viackrát – viac ráz

_____ mu to pripomínal. _____ sa stretli u zubára.
_____ to oľutovala. Pozývali sme _____, ale neprišli.
Prizeralo sa _____ ľudí. _____ si tie príklady prerátaj. Cestu
si zmýlili _____. Sľubujem, že sa to už _____ nestane. Táto
pomoc mala _____ účinok.

7. Rozlíšte, v ktorých slovných spojeniach je násobná číslovka a v ktorých radová číslovka. Vysvetlite.
 Päťkrát sme vyhrali. Dva razy to nebudem opakovať. Trikrát sme sa vrátili. _____
 Piatykrát sme vyhrali. Druhý raz to nebudem opakovať. Tretíkrát sme sa vrátili. _____

8. **Tvoríte** Oživte „prísne“ a „presné“ číslovky a urobte z niektorej/niektorých postavu svojho vtipného príbehu. Rozohrajte svoju fantáziu.

9. a) Pohrajte sa s hlavolamom.

Medzi prvých deväť čísel (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9) vkladajte znamienka plus alebo mínus tak, aby vám vyšiel výsledok: tridsaťtri, jedenásť, dvadsaťpäť.

Miloš Zapletal: Kniha hlavolamov

- b) Uhádnete?

Koľko podkov potrebuje dobre podkutý kôň?

10. Rozvíjajte svoju slovnú predstavivosť. Ktorá číslovka sa vám v mysli vybaví pri nasledujúcich slovách? Napíšte ju na plošku.

11. **Diktát**

Bratislava sa po dvadsiatich ôsmich rokoch opäť zaskvela

Na štadióne Ondreja Nepelu v Bratislave sa uskutočnili tri európske šampionáty v krasokorčuľovaní a jedny majstrovstvá sveta. Zábery z Bratislavy mohli pozerat' desaťtisíce ľudí v Európe a milióny na celom svete. Ruskí krasokorčuľari získali tri zo štyroch titulov a dve tretiny medailí. Ruský pár v kategórii športových dvojíc spadol a aj tak získal 1. miesto. V páde neboli jediní. Niektorí pretekári spadli aj dvakrát. Veľmi pekný výkon podal Slovák Róbert Kažimír. Vo voľnej jazde zvládol päť trojitých skokov. Získal desiate miesto. Kažimír má 22 rokov. V Bratislave mu výdatne pomáhal dvojnásobný majster Európy z rokov 1985 a 1986 Jozef Sabovčík.

Čo už viem

- ☐ Viem, čo násobné číslovky označujú a ako ich rozpoznám.
- ☐ Ovládam skloňovanie a pravopis násobných čísloviek.

Čo nám povedia tabuľky?

tabuľka (názov, hlavička, riadok, stĺpec)

1. a) Pozrite si tabuľku a prečítajte údaje v nej.

1 Spotreba elektriny v kilowatthodinách/rok		
	2-členná domácnosť 3	4-členná domácnosť
2 → teplá voda (kúpeľňa) ↓	780 ↓	1390 ↓
domáce spotrebiče (fén, rádio...)	450	690
elektrická rúra	410	600
mraznička	360	435
chladnička	320	370
teplá voda (kuchyňa)	300	440
sušička bielizne	235	480
osvetlenie	295	450
pomocné prístroje centrálného kúrenia	290	370
umývačka riadu	210	340
práčka	140	300
televízor	140	190

Z materiálov Greenpeace Nemecko spracovala Slávka Hutárová (greenpeace.org)

b) Odpovedajte na otázky.

- Čo ste sa z tabuľky dozvedeli?
- Ktoré údaje vás prekvapili?
- Na čo sa spotrebuje najviac elektriny?
- Od čoho viac závisí spotreba elektriny?

c) Pozrite si štruktúru tabuľky.

- Aký je názov tabuľky?
- Ako je tabuľka rozdelená?
- Vysvetlite, prečo je tabuľka rozdelená do troch stĺpcov.

Tabuľka je prehľadné usporiadanie istých údajov.

1 V **hlavičke** tabuľky (alebo samostatne nad ňou) je **názov** (téma) **tabuľky**.

2 V **riadkoch** sú údaje usporiadané vodorovne zľava doprava.

3 V **stĺpcoch** sú údaje usporiadané zvislo zhora dolu.

Tabuľky slúžia na prehľadné zhrnutie informácií, ktoré spolu významovo súvisia. Používajú sa, keď je potrebné údaje zoradiť, napríklad podľa roku, abecedy, veľkosti, ceny a pod.

2. V nasledujúcej tabuľke zistíte, aké by mohlo byť vaše číslo oblečenia podľa veku a výšky. Údaj si vyznačte farebne.

Detské oblečenie		
Veľkosť	Vek	Výška
50	do 1 mesiaca	výška do 50 cm
56	1 – 2 mesiace	51 cm – 56 cm
62	2 – 3 mesiace	57 cm – 62 cm
68	4 – 6 mesiacov	63 cm – 68 cm
74	6 – 9 mesiacov	69 cm – 74 cm
80	9 – 12 mesiacov	75 cm – 80 cm
86	1 rok – 1 a pol roka	81 cm – 86 cm
92	1 a pol roka – 2 roky	87 cm – 92 cm
98	2 – 3 roky	93 cm – 98 cm
104	3 – 4 roky	99 cm – 104 cm

pokračovanie tabuľky		
110	4 – 5 rokov	105 cm – 110 cm
116	5 – 6 rokov	111 cm – 116 cm
122	6 – 7 rokov	117 cm – 122 cm
128	7 – 8 rokov	123 cm – 128 cm
134	8 – 9 rokov	129 cm – 134 cm
140	9 – 10 rokov	135 cm – 140 cm
146	10 – 11 rokov	141 cm – 146 cm
152	11 – 12 rokov	146 cm – 152 cm
158	12 – 13 rokov	153 cm – 158 cm
164	13 – 14 rokov	158 cm – 164 cm
170	15 – 16 rokov	165 cm – 170 cm

3. Pracujte v dvojiciach a vyhľadajte v tabuľke, aké číslo lyžiarek budete potrebovať v 7. ročníku na lyžiarsky kurz. Nezabudnite si nohu naozaj premerať.

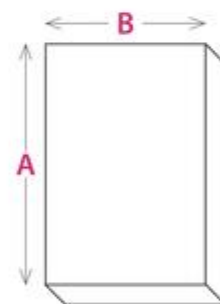
Hmotnosť	Výška	Kód lyžiara	Ukazovateľ viazania					
			Dĺžka lyžiarky					
			1	2	3	4	5	6
kg	cm		≤ 250 mm	251 – 270 mm	271 – 290 mm	291 – 310 mm	311 – 330 mm	≥ 331 mm
10 – 13 kg		A	0,75	0,75				
14 – 17 kg		B	1	1	0,75			
18 – 21 kg		C	1,25	1,25	1			
22 – 25 kg		D	1,75	1,5	1,5			
26 – 30 kg		E	2	2	1,75			
31 – 35 kg		F	2,5	2,5	2,25	2	1,75	1,75
36 – 41 kg		G		3	2,5	2,5	2,25	2
42 – 48 kg	148	H		3,5	3	3	2,5	2,5
49 – 57 kg	149 – 157	I		4,25	4	3,5	3,25	3,25
58 – 66 kg	158 – 166	J		5	4,75	4,5	4	4
67 – 78 kg	167 – 178	K		6	5,5	5,25	5	4,75
79 – 94 kg	179 – 194	L		7	6,75	6,25	6	5,75
95+ kg	195+	M		8,5	8	7,5	7	6,75
		N		10	9,5	9,0	8,5	8,25
		O		12	11,25	10,75	10,25	10

videoportal.fhvp.unipo.sk

4. Doma zistíte, či rodičia neplánujú vydláždiť kúpeľňu, terasu či chodník. Porozmýšľajte, ktoré dlaždice podľa rozmerov by sa vám hodili. Tabuľka vám pomôže zistiť, koľko dlaždíc by ste potrebovali na 1 m², a potom vypočítajte celkovú potrebu na plochu vašej kúpeľne či chodníka.

Príklad dlaždice s rozmerom: 60 (A) x 40 (B) cm

	10	20	30	40	50	60	70	80	90	100	B
10	400										
20	200	100									
30	132	66	44								
40	100	50	33								
50	80	40	27		16						
60				17	14	12					
70	57	29	19	15	12	10	9				
80	50	25	17	13	10	9	8	7			
90	45	23	15	12	9	8	7	6	5		
100	40	20	14	10	8	7	7	6	5	4	
A											

pokladka-dlazby.sk

5. Pozrite si tabuľku a porovnajte vek vášho psa (psíka u známych alebo u susedov).

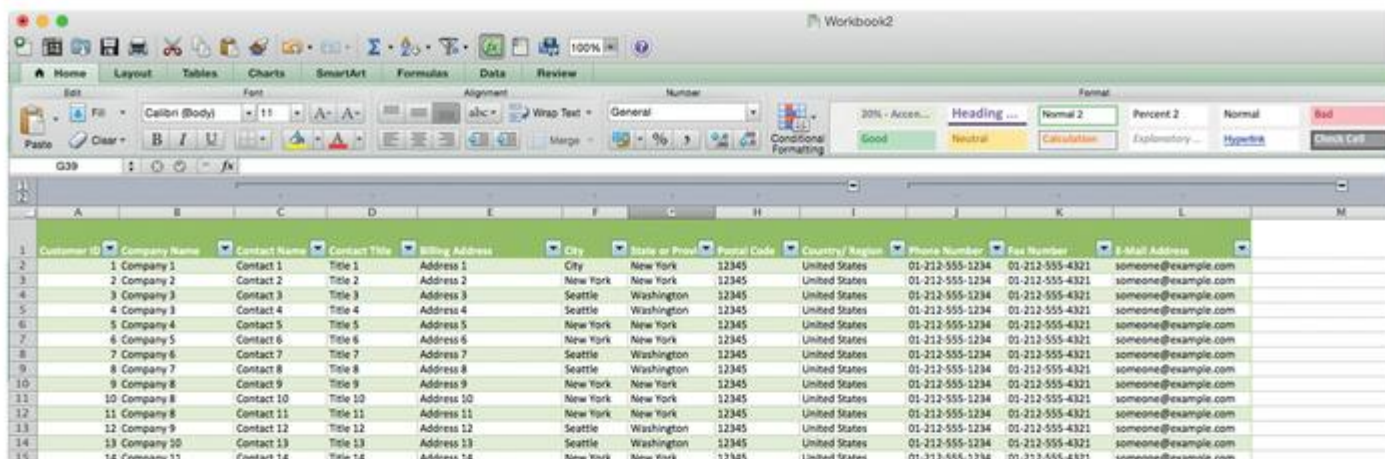
Vek psa

Prepočtová tabuľka psích rokov na roky ľudské

Pes	Človek	Pes	Človek
1 rok	15 rokov	8 rokov	51 rokov
2 roky	21 rokov	9 rokov	55 rokov
3 roky	27 rokov	10 rokov	59 rokov
4 roky	32 rokov	11 rokov	65 rokov
5 rokov	37 rokov	12 rokov	69 rokov
6 rokov	42 rokov	13 rokov	75 rokov
7 rokov	47 rokov	14 rokov	83 rokov

6. a) Zopakujte si vedomosti a zručnosti z informatiky o tvorbe tabuliek. Ako sa nazýva program na obrázku?

- b) Zostavte tabuľku vo vhodnom programe. Vyberte si tému **A** alebo **B**. Zaznačujte si 7 dní svoj denný režim podľa návodu:

A Hlavička: **Môj denný režim**

- Stĺpce: 1. stĺpec – koľko minút/hodín denne strávite na počítači a na mobile online
2. stĺpec – koľko minút/hodín denne strávite pozeraním televízie
3. stĺpec – koľko minút/hodín denne sa venujete učeniu a domácim úlohám
4. stĺpec – koľko minút/hodín sa venujete iným aktivitám

- Riadky: 1. riadok – 7. riadok (pondelok – nedeľa)

B Hlavička: (Voliteľná téma)

7. a) V tabuľkách môžu byť zachytené aj názory ľudí podľa ich vekových kategórií. Vysvetlite, ktorú vekovú kategóriu zahŕňa druhý stĺpec (Vek 15 – 64) a ktorú tretí stĺpec (Vek 15 – 34). Zistite, v ktorých otázkach a do akej miery sa ich názory líšia. Diskutujte.

- b) Zapojte sa do prieskumu a zvislou čiarkou vyznačte odpoveď, s ktorou najviac súhlasíte.

Hodnotenie drogozo závislých verejnosťou na Slovensku

Ako vnímate drogozo závislých ľudí?	Vek 15 – 64 (% opýtaných)	Vek 15 – 34 (% opýtaných)	Môj názor
Skôr ako osoby, ktoré porušujú zákon.	11,7	11,8	
Skôr ako chorých ľudí.	32	31,6	
Ani ako chorých, ani ako tých, ktorí porušujú zákon.	7,3	8	
Aj ako chorých ľudí, aj ako ľudí porušujúcich zákony.	36,4	35,2	
Ani jedna z týchto možností.	7,4	8,3	
Neviem.	5,3	5	

infodrogy.sk

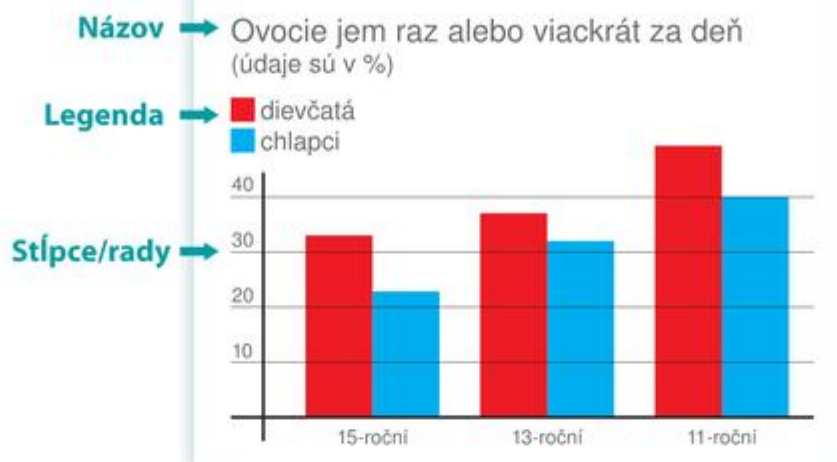
Čo už viem

- ☐ Poznám jednotlivé časti *tabuľky*.
- ☐ Dokážem sa orientovať v *tabuľke* a viem z nej zistiť potrebné informácie/údaje.
- ☐ Dokážem vytvoriť *tabuľku*.

Koľkokrát za deň jeme ovocie?

graf

1. a) Pozrite si graf a pomocou vysvetliviek preskúmajte, z čoho sa skladá a ako sa nazývajú jeho jednotlivé časti.

↓ **Zvislá os**
udáva množstvo/
počet

→ **Vodorovná os**
udáva časové/iné
údaje

a-static.projektn.sk

- b) Čítajte informácie z grafu a odpovedajte na otázky.

- Aký je názov grafu? _____
- Čo nám vysvetľuje legenda? _____
- Čo udáva vodorovná os? _____
- Čo predstavujú číselné údaje na zvislej osi? ■ počet chlapcov/dievčat ■ % chlapcov/dievčat

- c) Zistite, v ktorej vekovej skupine je denná a častejšia konzumácia ovocia:

- najvyššia _____
- najnižšia _____

Ktorá skupina detí konzumuje ovocie pravidelnejšie a častejšie? _____

- d) Porozmýšľajte, akým spôsobom sa mohli informácie o deťoch v grafe získať.

- e) Zhodnoťte, aký význam majú grafy.

2. a) Preskúmajte graf a povedzte, v čom je rovnaký a v čom sa líši od grafu v úlohe 1. Pozorujte nové údaje v grafe.

megym.wbl.sk

- b) V ktorej skupine ľudí sa robili zistenia o návšteve knižníc? _____

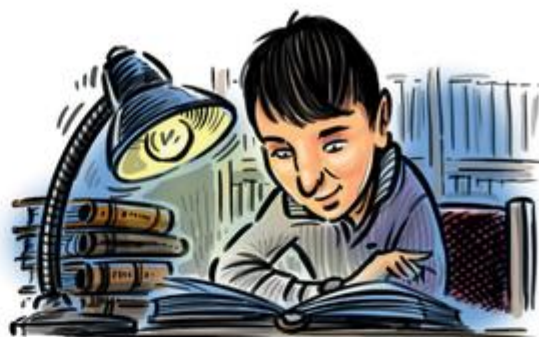
- c) Pomocou legendy a číselných údajov vysvetlite, ktoré informácie z grafu vyplývajú. _____

- d) Koľko mladých z celku navštevuje nejakú knižnicu? _____

3. a) Pracujte spoločne: urobte si prieskum o návštevnosti knižníc vo svojej triede podľa troch kategórií v grafe. Porovnajte:

- jednotlivé kategórie žiakov s celkovým počtom žiakov v triede,
- zistené počty vo vašej triede s grafom v úlohe 2.

	Počet žiakov
Chodím do školskej knižnice.	
Chodím do verejnej knižnice.	
Nechodím do knižnice.	
Celok (počet žiakov v triede)	

- b) Skúste vysvetliť, prečo zistenia priniesli daný výsledok.

 Graf alebo diagram je **prehľadný nákres a záznam údajov** zistených u väčšieho počtu ľudí a javov (stravovacie návyky, návštevnosť knižníc a pod.).

Poznáme viac druhov grafov:

- **stĺpcový graf** umožňuje porovnanie hodnôt medzi niekoľkými kategóriami (napr. medzi chlapcami a dievčatami);

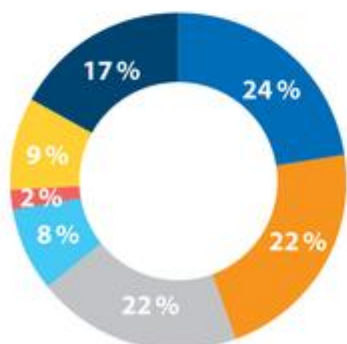
- **kruhový (koláčový) graf** slúži na zobrazenie jednotlivých údajov z celku (napr. akú časť z celku – koľko percent – predstavujú mladí, ktorí navštevujú knižnice).

4. a) Pozorne si pozrite si koláčové grafy, ktoré ukazujú výsledok prieskumu o tom, koľko času trávia mladí ľudia na Facebooku a iných sociálnych sieťach, a legendu.

- b) Komentujte jednotlivé údaje v grafe.

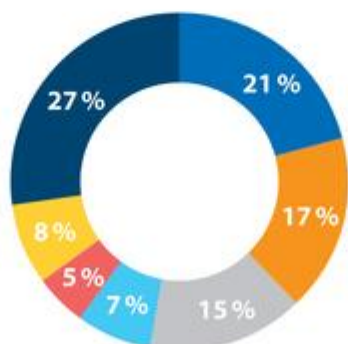
- c) Urobte si spoločne prieskum o tom, ktoré sociálne siete používate, a potom spoločne zhotovte graf.

TRÁVI ČAS
NA FACEBOOKU

- Do 15 min.
- Do 30 min.
- Do 60 min.
- Do 120 min.
- Do 180 min.
- Nad 180 min.
- Vôbec

TRÁVI ČAS
NA INÝCH SOCIÁLNYCH
SIEŤACH

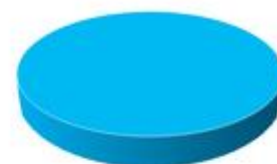

- Do 15 min.
- Do 30 min.
- Do 60 min.
- Do 120 min.
- Do 180 min.
- Nad 180 min.
- Vôbec

ipcko.sk

5. **Tvoríte** Napíšte otázky, na ktoré od rodičov dostávate najčastejšie odpoveď NIE.

Mami, môžem...?

Nie

Podľa img.refresh.sk

6. a) Prečítajte a spoločne si vysvetlite slová, ktorých význam je pre vás neznámy alebo menej známy.

Ďaleko od domova

V súčasnosti žije asi 120 až 180 miliónov ľudí, čiže 2 až 3 % z celkového obyvateľstva na svete, mimo svojej rodnej krajiny. Emigrácia (vystaňovanie, odchod z pôvodnej krajiny – pozn. prekl.) má rôzne spoločenské a ekonomické príčiny, ako je nezamestnanosť, hľadanie práce, vojny a politické prenasledovania, bieda či epidémie.

Svetové rekordy

b) Podčiarknite v texte dôvody, pre ktoré ľudia odchádzajú zo svojej krajiny.

c) Hovorte svoje skúsenosti a poznatky podľa otázok.

- Poznáte ľudí, ktorí zo Slovenska odchádzajú za prácou do zahraničia?
- Počuli ste o prírodných katastrofách vo svete, ktoré vyhnali ľudí z domovov?
- Máte informácie o krajinách, z ktorých ľudia utekajú pred vojnou?

d) Analyzujte údaje z textu pomocou otázok.

Koľko percent ľudí

- žije na svete? _____
- zostáva žiť vo svojej krajine? _____
- odchádza alebo musí odísť zo svojej rodnej krajiny? _____

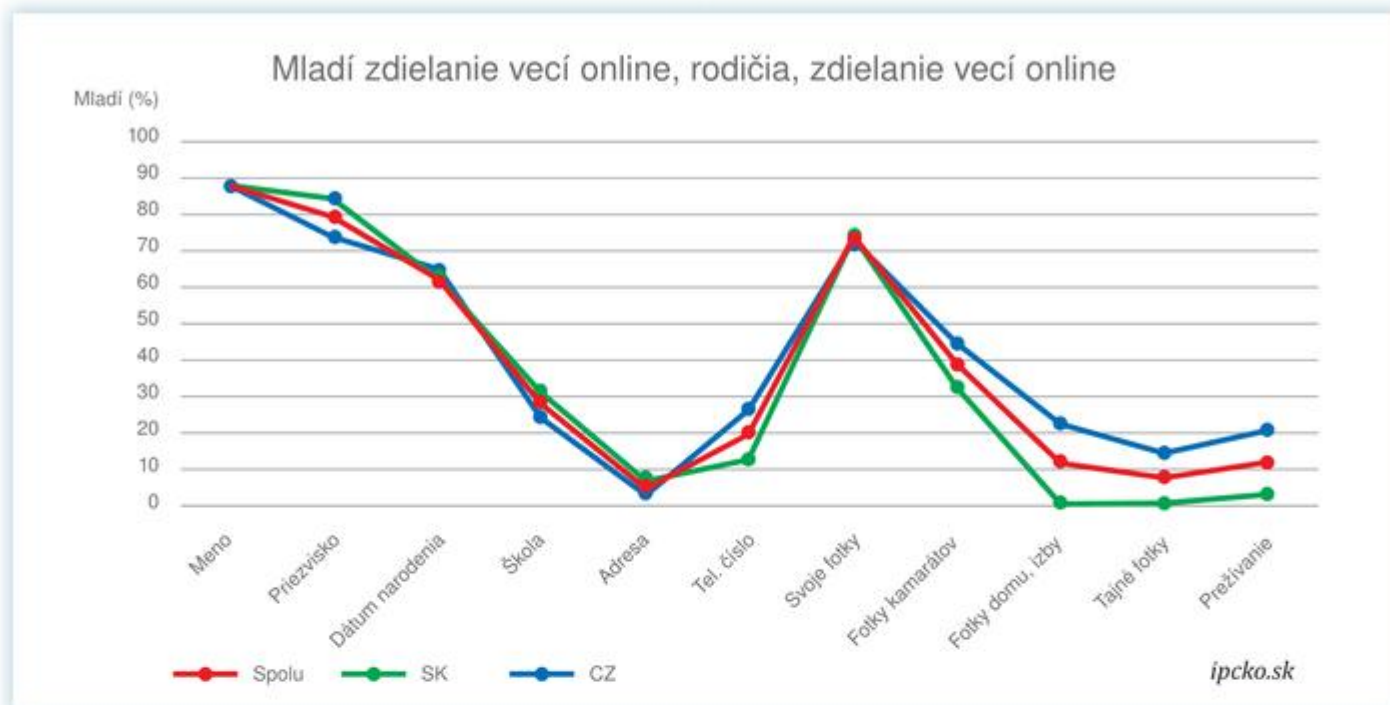
e) Informácie z textu zaznačte do kruhového grafu.

Postup:

1. Narysujte kružnicu s polomerom 3 cm.
2. Na obvode kružnice vyznačte body vo vzdialenosti 1,9 cm.
3. Spojte protilahlé body na kružnici. Koľko výsekov na kružnici vzniklo?
4. Určte, koľko % obyvateľov predstavuje 1 výsek na kružnici.
5. V rámci jedného výseku vyznačte menší výsek, ktorý predstavuje 3 %, a vyfarbite ho červenou farbičkou.
6. Zvyšok kruhového grafu vyfarbite inou farbičkou.

7. a) Samostatne preskúmajte čiarový graf, ktorý udáva, čo zdieľajú mladí na sociálnych sieťach, a legendu.
b) Komentujte jednotlivé údaje zistené pre SR.

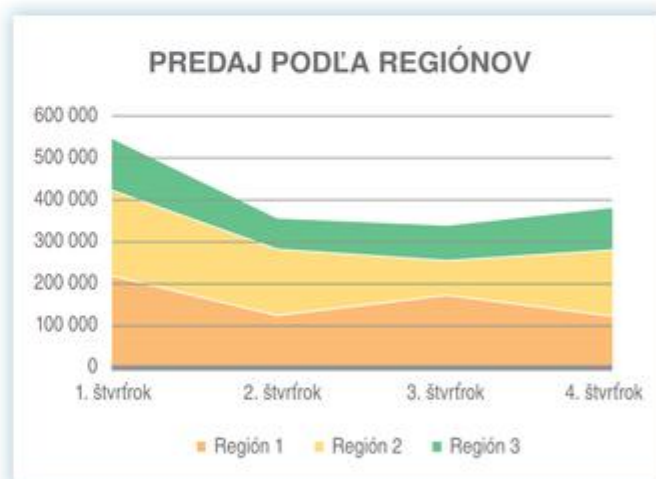

V čiarovom grafe sú údaje kategórií rovnomerne rozložené pozdĺž vodorovnej osi a všetky údaje hodnôt sú rovnomerne rozložené pozdĺž zvislej osi. (Čiarové grafy môžu zobrazovať kontinuálne údaje v čase na osi s rovnomernou mierkou a sú preto ideálne na zobrazenie trendov vývoja údajov v rovnakých intervaloch, napríklad mesiacoch, štvrťrokoch alebo fiškálnych rokoch.)

Radarový graf

Údaje je možné vyniesť na radarový graf. Radarové grafy porovnávajú agregované (= zložené z viacerých položiek, častí) hodnoty niekoľkých rad údajov.

Plošný graf

Plošné grafy možno použiť na zobrazenie zmeny za určité obdobie a zdôraznenie celkovej hodnoty v rámci trendu. Tieto grafy zobrazujú súčet zobrazených hodnôt a znázorňujú tak aj vzťah jednotlivých častí k celku.

Čo už viem

- ☐ Poznám najmenej dva druhy grafov.
- ☐ Viem z grafu zistiť potrebné informácie/údaje.
- ☐ Dokážem vytvoriť graf.

Slová, ktoré neoddychujú

slovesá • dokonavé a nedokonavé slovesá

Slovesá

plnovýznamové – neplnovýznamové

zvrtné – nezvrtné

jednoduchý tvar – zložený tvar

gramatické kategórie:

osoba, číslo, čas, spôsob

Príklad

_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

1. a) Prečítajte text.

Šimon sa vezie do Tatralandie. Konečne **stojí** pred svojou vytúženou atrakciou HURRICANE FACTORY. Oddávna túži **lietať**! **Vidí** okrúhlu širokú priehľadnú miestnosť. Čaká, kým príde naňho rad. **Skúša** si výstroj a počúva pokyny inštruktora. Ručičky na hodinách **sa hýbu** pomaly. Konečne. **Vstupuje** do sklenenej trubice, ešte **kýva** rodičom. Počúva vzrastajúci hluk a **cíti**, ako **sa** celý priestor **chveje** a jeho telo **sa dvíha** hore.

Vtom ním **pohýbe** neviditeľná sila a odlepí ho od podlahy. Žalúdok **pocíti** až kdesi pod krkom. **Zachveje sa** od nevysloviteľného prekvapenia. **Vzlietne** ako vták, klesne dolu a opäť ho vzduchový prúd **zodvihne** do výšky. Zatočí to s ním ako s pierkom. Ľahne si vo vzduchu a zapláva si ako žaba. Vo vzduchu **zakýva** rodičom.

Keď Šimon vonku **vstane** opäť na vlastné nohy, odloží výstroj a **pristúpi** ako hrdina k rodičom: „**Uvidíte**, že sa ničoho nemusíte báť. **Vyskúšajte** to!“

b) Čo je témou textu? O ktorý slohový útvar ide? Charakterizujte ho bližšie.

c) Aký účinok na čitateľa má uplatnenie prítomného času? Povedzte svoj dojem.

2. a) Všímnite si vyznačené slovesá a nájdite súvislosť medzi slovesami v prvej časti a slovesami v druhej časti príbehu. Vysvetlite túto súvislosť.

b) Vypíšte v neurčitku vyznačené slovesá z prvého odseku a potom k nim priradte slovesá z druhého a tretieho odseku.

<u>stáť</u>	–	<u>vstať</u>	_____
_____	–	_____	_____
_____	–	_____	_____
_____	–	_____	_____
_____	–	_____	_____

c) Zakrúžkujte stĺpce so slovesami, ktoré vyjadrujú, že dej trvá, nie je dokončený.

Sloveso v slovenčine je schopné vyjadriť **trvanie deja**. Táto vlastnosť (kategória) slovesa sa nazýva **slovesný vid**. Slovesný vid môže byť **nedokonavý** alebo **dokonavý**.

Nedokonavé slovesá vyjadrujú **plynúce, prebiehajúce, nedokončené deje**: *vidieť, cítiť, lietať*.

Dokonavé slovesá vyjadrujú **jednorazové, uzavreté deje**: *uvidieť, pocítiť, vzlietnuť*.

3. a) Prečítajte text, vyhľadajte slová cudzieho pôvodu a vysvetlite ich.

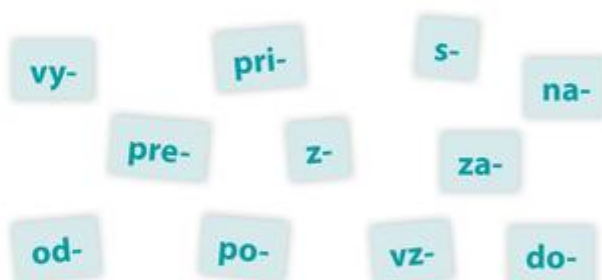
Chcete si vychutnať adrenalín z divokej jazdy na gumenom kolese? Neváhajte! Príďte na Hrebienok a spustite sa 100 metrov dlhým toboganom, vyskúšajte super atrakciu – summertubing. Skvelá zábava na celý deň je tu pre vás. Nová zážitková jazda s klopenými zákrutami pre deti i dospelých.

b) Skúste rozlíšiť slovesá podľa trvania deja. Ako? Napíšte ich v neurčitku a k nim hľadajte sloveso s opačným vidom.

vychutnať (dok.) – *chutnať (nedok.)* _____ – _____
 _____ – _____ – _____
 _____ – _____

4. a) Všimnite si, že dokonavé sloveso vytvoríme z nedokonavého zvyčajne predponou, ktorou sa môže zmeniť význam slovesa.

Nedokonavé slovesá	Dokonavé slovesá
písať	na písať, pre písať, za písať...
hrať	vy hrať, za hrať, pre hrať...
jesť	z jesť, na jesť sa, po jesť...

b) Z nedokonavých slovies utvorte dokonavé slovesá

smiať sa – _____ sadiť – _____ liať – _____
 písať – _____ ísť – _____ plávať – _____
 piť – _____ niest' – _____ týčiť sa – _____
 pliesť – _____ čítať – _____ kresliť – _____

5. Porovnajte, ako tvoria budúci čas nedokonavé slovesá a ako dokonavé slovesá.

Nedokonavé slovesá		
neurčitok	prítomný čas	budúci čas
plávať	plávam	budem plávať
skákať	skáčem	budem skákať
hovoriť	hovorím	budem hovoriť

Dokonavé slovesá		
neurčitok	prítomný čas	budúci čas
preplávať	preplávam	preplávam
skočiť	skočím	skočím
odhovoriť	odhovorím	odhovorím

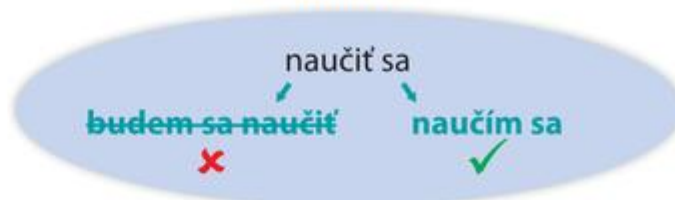
 Budúci čas **nedokonavých** slovies sa tvorí: **byť** + **neurčitok** (*budem jesť, bude spať*).
 Budúci čas **dokonavých** slovies má **tvar prítomného času** (*zjem, zaspí*).

6. a) Ako ľahko rozlíšite dokonavé sloveso od nedokonavého? Podľa budúceho času:

Nedokonavé sloveso

Dokonavé sloveso

- b) Tvorte budúci čas slovies v rôznych osobách a použite ich v krátkych vetách.

navrhnuť – _____

navrhovať – _____

kopať – _____

zakopať – _____

popolievať – _____

polievať – _____

sadiť – _____

povysádzať – _____

vybrať – _____

vyberať – _____

- c) Navzájom si svoje riešenia skontrolujte.

7. Skúste doplniť tvar slovesa, ktorý v dvojici chýba.

Nedokonavé slovesá	rozprávať		pýtať sa		hrmotať	
Dokonavé slovesá		pohladiť		zaplakať		docvičiť

8. a) Všimnite si, že aj z dokonavého slovesa môžeme utvoriť nedokonavé sloveso pridaním prípony alebo zmenou koreňa slovesa: *kúpiť* – *kup-ovať*, *dať* – *dávať*.

- b) Zmeňte vid slovies podľa vzoru: **dokonavý** vid → **nedokonavý** vid.

kúpiť → kupovať vykročiť → vykračovať

prezúť → _____ brať → _____

skočiť → _____ hodiť → _____

minúť → _____ vrátiť → _____

- c) Dve dvojice slovies použite vo vetách v minulom čase. Porovnajme význam slovies.

Sestra kúpila jablká. Sused si kupoval záhradkársky časopis.

V slovenčine je každé sloveso dokonavé alebo nedokonavé. (Vždy **nedokonavými sú pomocné slovesá** *chcieť, môcť, musieť, mať...*) Väčšina slovies tvorí **vidové dvojice**:

N	pozerať sa	robiť	spať	odlepovať
D	pozrieť sa	urobiť	zaspať	odlepiť

9. Tvorte krátke vety. Použite v nich vidové dvojice slovies.

myslieť – **pomyslieť** počítať – **napočítať** počuť – počúvať vidieť – **uvidieť**

Mačiatko už **spí**. Mačiatko **hneď zaspí**.

10. Doplníte slovesá. Označte, či ide o dokonavé (D) alebo nedokonavé (N) sloveso.

počujem, počúvnem, počúvam, dopyčúvam
vstávam, vstaň, vstane

vidím, vídam, uvidíme
sedia, sedávajú, posadte sa

_____ niečí hlas. _____ ťa. _____ hudbu.
_____ tú rozhlasovú hru. Z nášho okna _____ vežu.
_____ sa s ním každé ráno. Kedy vás _____ ?
pravidelne o siedmej. Konečne _____ ! Kedy _____ Olga? Hostia
_____ pri stole. Starkí _____ na gauči. Žiaci, _____ !

11. Zopakujte si pravidlo o rytmickej krátení a podčiarknite slovesné tvary, v ktorých sa pravidlo o rytmickej krátení nedodržiava.

kúpe, zmúdre, zaspia, mútia, plávame, trávievame, nútia, pustia, krútia

12. Z viet vypíšte nedokonavé a dokonavé slovesá.

(Pomôcka: sloveso si dajte v mysli do neurčitku a hľadajte k nemu vidovú dvojicu: *sadnem* → *sadnúť*; *sadať* → *sadnúť*; *sadnúť* je dokonavé.)

Sem si sadni, budeš počúvať! Teraz ti ja voľačo porozprávam. Možno sa ti to zíde a možno aj nie, ale na tom nezáleží. Keď som ťa dnes večer počúval, videl som, že máš rozum i srdce na pravom mieste. Aj mi troška prišlo ľúto, že ťa život už vytriasa z detských nohavíc. Ale to je raz tak: jedného vytrasie skôr, druhého neskôr, vyberať si nemôže nik. To, čo ti porozprávam, porozprávam preto, aby si veciam lepšie rozumel a možno všeličo aj jasnejšie videl, keď sa vrátiš k starým rodičom do Karambuly.

Kým hovoril, zabudol strýko bafkať, fajka zhasla a ja som bežal po nový uhlík.

Klára Jarunková: Tulák (úryvok)

Nedokonavé slovesá	Dokonavé slovesá

13. a) Prečítajte si ustálené slovné spojenia a vysvetlite ich význam.
 b) Ktoré z ustálených spojení je príslovím?
 c) Nakreslite k prísloviu obrázok.

Blýska sa na lepšie časy.

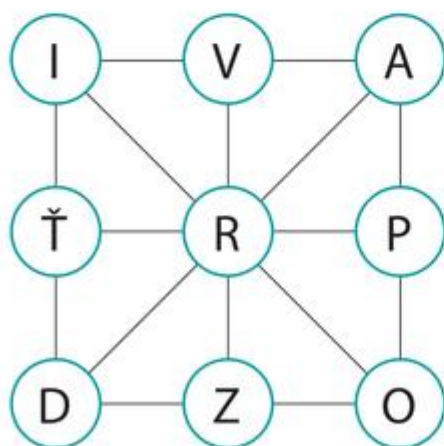
Čas pracuje pre niekoho.

Čas všetko zahojí.

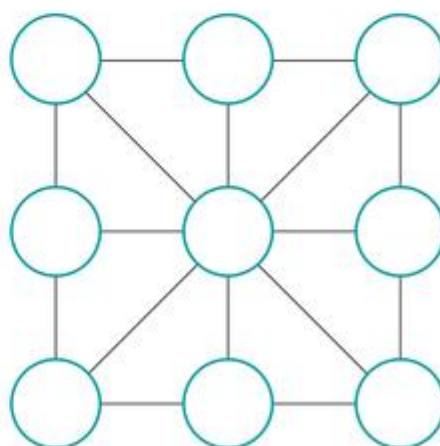
14. **Tvoríte** Pozrite si obrázky. Napište o výcviku psíka a pridajte jeho ďalšie aktivity. Použite dokonavé i nedokonavé slovesá.

15. a) Nájdite slovo. Spojte čiarou písmená, každé môže byť použité iba raz. Písmená musia ísť za sebou.

- b) Do prázdnej schémy doplňte vlastný rébus.

Čo už viem

- ☐ Viem, čo vyjadruje *dokonavý* a *nedokonavý* vid slovesa.
- ☐ Viem, čo je to *vidová dvojica*.
- ☐ Dokážem určiť *vid* slovies.

Nasadíme si umelecké okuliare

umelecký opis

1. a) Prečítajte si dva opisy kolobežky.

A Detská kolobežka je jednoduché športové vozidlo. Tvorí ho rám, na ktorom je upevnená nášlapná doska, riadidlá a malé kolesá. Kolesá sú chránené blatníkmi. Výška riadidiel sa dá upraviť posuvným mechanizmom. Kolobežka má nosnosť do 100 kg. Jazdí sa ňou po chodníkoch s hladkým povrchom.

B Najzvedavejšie stvorenie, aké poznám! Zvedavosť jej vytiahla krk ako husi, aby dobre ďaleko videla. Na jeho konci dve nenápadné oči rozpriahnuté na riadidlách. Pohybuje nimi a určuje, kadiaľ sa má jej štíhle striebřité telo vybrať. Prísna, úzka dáma! Topánky ukrýva v kolieskach, nedupoce, nehrmoce. Je pyšná, keď sa odrazím a ona môže predviesť svoju ladnú jazdu. Spokojne si fičí, až sa jej vzduch musí uhýbať. Ale vie sa aj nahnevať, keď sa jej do cesty postaví nejaký hlúpy obrubník. Zaškripoce, vykruťi zlostne zadným kolieskom do boku, zatne sa a neurobí ani krok vpred. Taká je moja kolobežka!

- b) Vysvetlite rozdiel v opisoch A a B.
- c) V opise A podčiarknite vecné informácie.
- d) V opise B podčiarknite slová a vety obsahujúce citový postoj autora.
- e) Kde sa môžeme stretnúť s opisom typu A a kde s opisom typu B?

2. a) Prečítajte text.

Videli ste už na horizonte oblohy notovú osnovu? Najradšej ju sivomodrou farbou kreslí podvečerný súmrak. Na spodnú linajku sa vyštverajú mohutné hory obkolesujúce kraj. Pýšia sa jasnými kontúrami svojich tmavomodrých štítov. Na vyšších linajkách sa rozťahnu zvlnené telá vzdialených hôr. A na najvyšších už iba ako ozvena bledučké vlnky sivých pohorí. Keď sa súmraku zastreje zrak a notová osnova pripomína už iba starodávny modravý závoj, ktosi si z nej začne vyberať tie najkrajšie noty. Z vrcholca stromu zaznieva slávičí spev. Chvíľu ako jasný zurkot vody v horskom potoku, chvíľu ako pohyb hodvábných stúh vo vetre. Kým sa notová osnova hôr stratí v hĺbine tmy, slávik z nej stihne vyzobrať tie najkrajšie tóny. A rozjasňujú sa všetky duše, ktoré ich počúvajú.

- b) Čo je témou opisu?
- c) Čím je opis charakteristický?
- d) Podčiarknite básnické prostriedky.

Opis, v ktorom je nejaká vec alebo jav opísaný **obrazne** pomocou **umeleckých prostriedkov**, sa nazýva **umelecký opis**. V umeleckom opise sú vyjadrené pocity, nálady aj myšlienky autora, preto takému opisu hovoríme aj *citovo zafarbený* alebo *náladový opis*.

3. a) Prečítajte si úryvky z knihy Františka Švantnera.

A [...] Lež dnes by ste darmo hľadali osadu Piargy. Je len dolina, ktorá má ešte toto meno, dolina rovná, rovnušká ako rúra. Každé jaro uzučkým korytom tejto doliny ručí spenená bystrina. Hory pod Končistou vyspevujú zbojnícke piesne a zelený mach na stráni vypásajú krdle bielych zvoncov. Niekedy zbehne z hole vetrisko. Letí a bľachí ako blázon. Prichytáva sa o konáre stromov, aby na strmine nezabakal. V zime je dolina ako vyhladený válov. Vo dne sa srieň v ňom blyští ako rozsypané zlato a v noci kľžu sa po ňom rozbesnené vlny fujavice.

František Švantner: *Piargy* (úryvok)

B Bol to neobyčajný deň. Teplé vetry s veľkými kapsami, preplnenými vôňami nového orechového listia, košatých líp, rozkvitnutých agátových hájov, vybrali sa práve do hôr. Z otvorených okien vysokých domov vydúvali sa záclony, veľké, biele, sieťkované i farebné ani vejúce zástavy o výročných slávnostiach. Ľudia sa borili strmým prúdom povetria, dvíhali vysoko do slnca hlavy a pochabo ako deti chytali poletujúce lupienky trpkého kvetu. V záhradách rozkvitli prvé kruhy sirôtok, rezedy a pivónie. Povetrie sa ligotalo a obloha spievala. Náhle mi bolo do tanca.

František Švantner: *Nevesta hôľ* (úryvok)

b) Aké pocity a náladu vo vás úryvky vyvolali? Porovnajte ich.

c) Ktoré obrazné pomenovania sa vám v úryvkoch páčia? Podčiarknite ich.

d) Vypíšte z každého opisu po dva príklady na básnické prostriedky.

A Prirovnania: _____

Epiteta: _____

Personifikácie: _____

B Prirovnania: _____

Epiteta: _____

Personifikácie: _____

4. **Tvoríte** Nájdite dvojice, ktoré môžete použiť v prirovnaní. Prirovnania rozšírte o epiteta (básnické prívlastky) a použite ich vo vetách.

5. a) Tvoríte Očami básnika sa môžeme pozrieť na čokoľvek vôkol nás: na oblohu, potok, domy, vietor, kvet, kameň, strom, jarné ráno. Vyberte si obrázok, ktorý vo vás vyvolá nejakú náladu. Napíšte k nemu päť viet, v ktorých vyjadríte svoje pocity a náladu.

b) Môžete si vybrať z námetov na umelecké prostriedky.

múr

ukrýva tajomstvá
starecky stoná
dočahuje mraky

potok

pohládza kamene
hnevlivo sa pení
oblizuje nízky mach
ligotavá stuha

strom

stráži brehy
kolíše hniezda
zaťato mlčí
vzdychá vo vetre
rovný ako svieca
ohnutý ako starček
mocný ako vládca

obloha

zohýna sa k horám
vystrája divadlo
pozametá oblaky

[illegible]This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

6. Tvoríte Umelecký opis najľahšie napíšete vtedy, ak vec, miesto alebo jav poznáte z vlastnej skúsenosti. Pozrite si fotografie z dovolenky alebo navštívte miesto, ktoré máte radi vo svojom okolí: kopec nad obcou, park na sídlisku, breh jazera a pod. Napíšte umelecký opis a vymyslite mu zaujímavý názov.

This image shows a full page of white paper with horizontal blue lines, typical of notebook paper. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There is no handwriting or other markings on the paper.

Čo už viem

- ☐ Viem rozlíšiť *umelecký opis* a *vecný opis*.
☐ Dokážem vytvoriť *umelecký opis*.

TEST 3

Dospelý írsky teriér sa nevyznačuje iba odvahou, vernosťou, nezištnou láskou, ale aj chladnokrvnosťou, obdivuhodným ovládaním sa a zdržanlivosťou. Je trpezlivý, v zápale zúrivej bitky zaraz sa podrobí príkazu svojho pána a nikdy neprepadne panike ako napríklad foxteriér.

Michaelovi bola cudzia každá panika, no bol hravejší a výbušnejší ako jeho brat Jerry. Dá sa povedať, že Michael bol veselá duša.

Slovo „duša“ sa tu nepoužíva náhodou. Jeho duša poznala tie isté city ako ľudská, iba v menšej miere. Poznal lásku, vernosť, radosť, hnev, hrdosť, hanblivosť a humor. Tri základné vlastnosti človeka sú pamäť, vôľa a rozum. A Michael mal pamäť, vôľu i rozum.

Aj on ako človek poznával vonkajší svet pomocou piatich zmyslov. Výsledkom tohto poznania boli – ako u ľudí – pocity. Keby Michael žil sto rokov, nemohol by dokázať Euklidovu vetu alebo riešiť kvadratické rovnice. Lenže presne vedel, že tri kosti je viac ako dve kosti, že desať psov tvorí svorku, čo je oveľa viac ako dvaja psi.

Jack London: Jerry a Michael z ostrovov

1. Ukážka predstavuje

- A. charakteristiku.
- B. statický opis.
- C. rozprávanie.
- D. dynamický opis.

2. Z textu vyplýva, že Michael mal mnohé vlastnosti podobné

- A. teriérovi.
- B. človeku.
- C. svojmu pánovi.
- D. bratovi.

3. Ktoré tvrdenie je pravdivé? Jerry bol

- A. smelšej povahy než sú foxteriéry.
- B. voči svojmu pánovi neposlušný.
- C. najobľúbenejším pánovým teriérom.
- D. pokojnejšej povahy než Michael.

4. V ktorej možnosti sú slová synonymami?

- A. panický – bezhlavý, chaotický
- B. chladnokrvný – nerozvážny, výbušný
- C. zdržanlivý – neuvážnený, nepremyslený
- D. nezištný – sebecký, neprajný

5. V ktorej možnosti sú iba životné podstatné mená mužského rodu?

- A. zápal, svorka, pán
- B. Michael, rok, vernosť
- C. brat, hosť, človek
- D. príkaz, Jerry, hnev

6. V ktorej možnosti sú pomenovania vlastností?

- A. náhoda, panika, bitka
- B. poznanie, pamäť, vôľa
- C. chladnokrvnosť, hanblivosť, odvaha
- D. pocity, humor, miera

7. V ktorej možnosti nie sú abstraktné podstatné mená?

- A. rok, chvíľa
- B. nedôvera, hlad
- C. búrka, šuchot
- D. kosť, miska

8. V ktorej možnosti sú pomnožné podstatné mená?

- A. svorky, húfy
- B. sánky, krstiny
- C. víchry, stromy
- D. listy, stopy

9. Podľa vzoru žena sa skloňuje pomnožné podstatné meno

- A. hody.
- B. nožnice.
- C. noviny.
- D. plúca.

10. V ktorej možnosti je nesprávny pravopis?

- A. dva rozumy, z pocitov, od hnevu
- B. s výsledkami, zo svetou, dva zmysli
- C. s mierou, z duše, v pamäti
- D. v poznaní, bez zmyslov, s citmi

11. V ktorej možnosti je prídavné meno, ktoré sa nedá stupňovať?

- A. obdivuhodný, trpezlivý
- B. základný, nezištný
- C. veselý, ľudský
- D. hravý, vonkajší

12. V ktorej možnosti sú iba dokonavé slovesá?

- A. podrobí sa, dokázať
- B. nevyznačuje sa, dá sa
- C. poznával, tvorí
- D. žil, nepoužíva sa

13. V ktorej možnosti vyjadrujú slovesné tvary budúci čas?

- A. nemohol by som, nedal by
- B. bude žiť, dokážu
- C. nepoužívali sa, nevyznačoval sa
- D. poznávajú, podrobujú sa

14. V ktorej možnosti sa nesklonujú čísllovky podľa vzoru päť?

- A. šiesti, desať
- B. sedem, dvanásť
- C. ôsmi, dvadsať
- D. dve, dvadsaťjeden

15. V ktorej možnosti nie je správny pravopis?

- A. prví dvaja, posledný
- B. s tretími, trinásti
- C. prvý siedmy, s tretým
- D. dvadsiaty raz, druhýkrát

16. V ktorej možnosti nie je pri podstatnom mene použitá správna číslovka?

- A. troje nových dverí
- B. jedny blízke meniny
- C. dve moderné plavky
- D. päťoro malých detí

17. V ktorej možnosti sa číslovka skloňuje podľa vzoru stroj?

- A. tretina úspechu
- B. dvesto kilometrov
- C. milión obyvateľov
- D. päťtisíc eur

18. Slohový útvar, z ktorého je veta *Teší ma, že medzi nami môžem privítať...*, sa nazýva

- A. závet.
- B. záver.
- C. príbeh.
- D. prívet.

19. Graf je

- A. prehľadný nákres a záznam údajov zistených u väčšieho počtu ľudí a javov.
- B. prieskum verejnej mienky metódou odpovedí na isté otázky.
- C. prehľadne usporiadaný a graficky členený zoznam údajov, čísel.
- D. útvar pozostávajúci z niečoho usporiadaného do výšky, zvisle.

20. V ktorej možnosti nie je pravdivé dokončenie tvrdenia?

Umelecký opis je

- A. obrazný.
- B. citovo zafarbený.
- C. nepresný.
- D. náladový.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.

Moje poznámky

- k učivu (ľahké/ťažké/zaujímavé atď.) _____
- textom (zaujímavé/aktuálne atď.) _____

Upresňujú, čo treba: miesto, čas, spôsob i príčinu

príslovky

Príslovky:

- miesta _____
- času _____
- spôsobu _____
- príčiny _____

Stupňovanie

- pravidelné _____
- nepravidelné _____

1. a) Prečítajte a potom povedzte, ako by ste sa zachovali vy v podobnej situácii.

Vincent Šikula vedel majstrovsky zachytiť jedinečné okamihy svojho detstva, pôsobivo sprítomniť atmosféru dolniackej dedinky a nezabudnuteľne vykresliť jej napohľad obyčajných ľudí.

V poviedke *Vrece* vystupuje mamenka a žobrák. Mamenka vychovávala deväť detí. Žili veľmi skromne, ba až biedne. Mamenka sa často až zúfalo snažila zaobstarať pre deti dostatok jedla. Aj teraz rozmýšľala, čo dá deťom jesť. Mala iba trocha

cigórie, z ktorej chcela uvariť lacnú kávu. Od ľútosti sa jej pomaly tísli slzy do očí. Vtedy ráno vošiel do dvora žobrák. Na pleci mal zľahka prehodené vrece. Nahlas sa pri dverách pomodlil a trpezlivo čakal na nejaké jedlo. Mamenka vyšla von a povedala: „Mám deväť detí a tento kúsok cigorky. Ak sa vám zdá, že som od vás bohatšia, tu máte, vezmite si ju.“

Žobrák uznanlivo pokýval hlavou, opatrne nazrel cez odchýlené dvere a uvidel krdlik hladných detí. Ticho postál a potom mlčky z vreca vysypal na zem chleba. Prázdne vrece si prehodil cez plece a ticho sa vytratil z dvora.

cigória = mletý a pražený koreň čakanky obyčajnej využívaný ako kávová náhradka

dolniacka dedinka = dedinka na juhu krajiny

- b) Niekoľkými vetami skúste vyjadriť, v čom spočíva sila a krása ľudí vystupujúcich v poviedke.

- c) Domnievate sa, že hlad a chudoba súvisia iba s minulosťou? Povedzte svoje názory alebo skúsenosti.

- d) Podčiarknite v texte príslovky. Príslovky, ktoré vznikli z prídavných mien, zakrúžkujte.

- e) Do tabuľky vyberte a zatriedte podľa druhu príklady na príslovky.

- f) K príkladom v poslednom stĺpci napíšte názov druhu prísloviek.

Príslovky			
miesta	času	spôsobu	
			náhodou úmyselne zámerne náročky

2. a) **Tvoríte** Predstavte si napínavú či veselú udalosť, ktorú ste zažili. Utvorte o nej vety s príslovkami. Pomocou vhodných otázok zistíte druh prísloviek.

behom, cvalom, kľáčačky, nenazdajky, dúškom, boľavo, ročne, bratsky, denne, výstižne, dusno, nahlas, náhodou, vlni, zámerne, okamžite, čiastočne, podaromnici

b) Ktoré z prísloviek sa dajú stupňovať? Podčiarknite ich a vysvetlite prečo.

3. Spojte vhodné dvojice slov a príslovky podčiarknite.

4. a) Prečítajte si krátke rozprávanie a vyznačte v ňom odseky.

Raz prišla do obchodu pani v okuliároch a mala záujem kúpiť kabátik pre psa. Pes poslušne sedel pred obchodom a čakal uviazaný o stĺpik. Pani nevedela povedať číslo jeho kabátika, tak jej vykladali raz jeden, raz druhý. No pani nebola spokojná, lebo jeden sa jej zdal primalý, druhý zas priveľký. Predavač jej navrhol, aby vzala psa dnu a kabátik mu vyskúšala. Pani sa rozhorčila: „V žiadnom prípade! To je prekvapenie k narodeninám!“

- b) Ako sa nazýva literárny žáner s podobným vtipným obsahom? _____
c) Podčiarknite vetu, ktorá je vtipným vyvrcholením rozprávania.

Vtipný, prekvapujúci záver rozprávania sa nazýva **pointa**. Je to hlavná myšlienka v závere vtipu, básne, filmu a pod.

5. Oživte rozprávanie z úlohy 4 príslovkami miesta, času, spôsobu a príčiny a prepracujte ho.

Čo už viem

☐ Viem, čo je to *pointa*.

Dôležití pomocníci

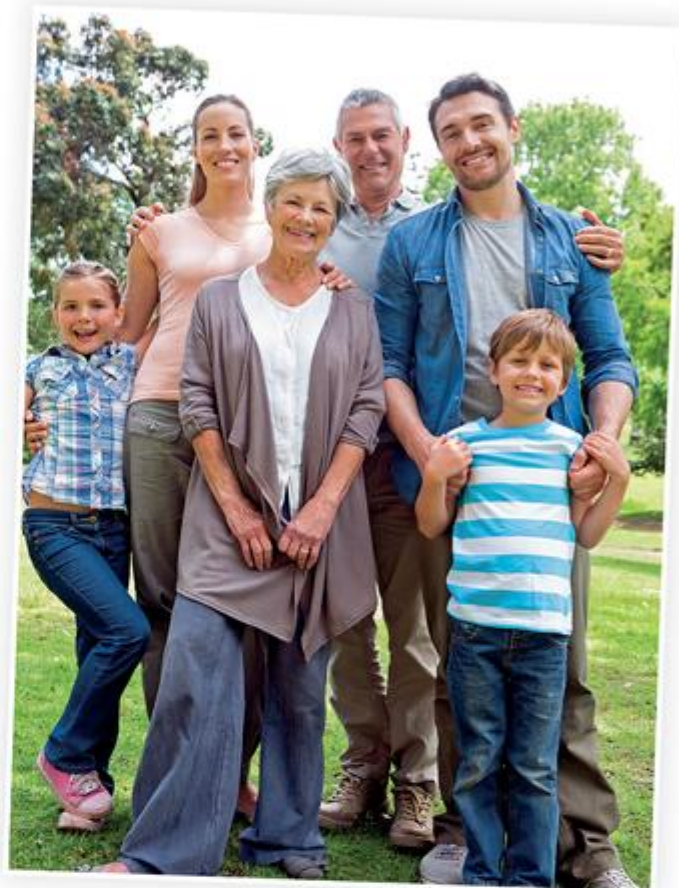
predložky

1. a) Prečítajte text.

Svetový deň rodiny – 15. máj

Verejnosť po celom svete si v tento dátum pripomína Svetový deň rodiny (World Family Day), ktorý bol vyhlásený Organizáciou spojených národov (OSN) v roku 1993.

Význam dňa rodiny spočíva v pripomenutí dôležitosti rodiny ako základnej stavebnej bunky spoločnosti. Súčasne je tento deň možnosťou, aby sa národné inštitúcie zaoberajúce sa touto problematikou zamysleli nad rodinnou politikou v danej krajine.

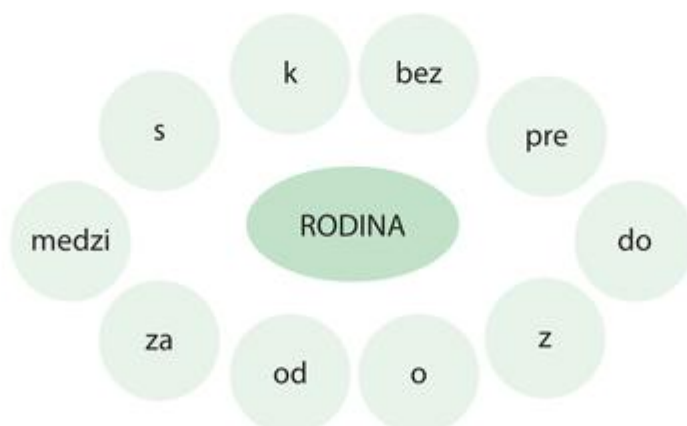

b) Vysvetlite význam slova *verejnosť*.

c) Je podľa vás dôležité organizovať *Svetový deň rodiny* u nás či vo svete? Hovorte svoje názory.

d) Podčiarknite v texte predložky a určte, s ktorým pádom sa viažu.

2. **Tvoríte** Napíšte vety o rodine, o jej význame pre vás, o vzťahoch v nej a pod. Vo vetách použite predložky.

3. Dokončenie vety nájdete po vyriešení doplnovačky.

Pri výslovnosti predložiek *s, z, v, k* sa v niektorých prípadoch uplatňuje _____.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11.

1. pád, ktorý sa iba zriedka používa pri oslovení
2. podvieť
3. stupňovitý vodopád
4. činný
5. miestny (cudzím slovom)
6. trblietavý, jagavý
7. kruhový otvor v dúhovke
8. obec na severozápadnom Slovensku (odzadu)
9. južné ovocie (N pl.)
10. platené tlačové oznámenie o ponuke, dopyte
11. posudzovanie, hodnotenie (odzadu)

4. Napíšte ✓ k slovnému spojeniu, v ktorom je použitá správna predložka.

za prvé, za druhé	po prvé, po druhé
Bude za päť minút dvanásť.	Bude o päť minút dvanásť.
prášok k praniu	prášok na pranie
Čo bude k večeri?	Čo bude na večeru?
Idem po doktora.	Idem pre doktora.
Chýbal pre chorobu.	Chýbal kvôli chorobe.
Už sme pri cieľi.	Už sme u cieľa.
Hráč bol postavený mimo hru.	Hráč bol postavený mimo hry.
Po dobu prázdnin autobus nepremáva.	Počas prázdnin autobus nepremáva.
Pre ilustráciu uvádzam tento príklad.	Na ilustráciu uvádzam tento príklad.

5. Tvoríte Utvorte vety, v ktorých použijete predložkové väzby.

pri telefóne, v cieľi, o pár dní, u babky, predpoklady na štúdium, súhlas na návštevu, cez most, napriek ťažkostiam

Čo už viem

- ☐ Dokážem používať správne predložkové väzby.
- ☐ Viem správne uplatňovať vokalizáciu v reči, v texte.

Spojky spájajú slová a slová ľudí

spojky

1. a) Text si prečítajte najprv potichu.
b) Prečítajte text nahlas a dôsledne uplatňujte prestávky v reči, správnu melódiu (intonáciu) pri interpunkčných znamienkach.

Aktivistka

Žilo raz dievča, ktoré veľmi rado chodilo do školy. Volalo sa Malala. Malala bývala v pokojnom údolí v Pakistane. Jedného dňa prevzali kontrolu nad údolím muži, ktorých nazývali Talibanci. Strašili pokojných obyvateľov zbraňami.

Taliban zakazoval dievčatám chodiť do školy. Mnohí ľudia s tým nesúhlasili, ale mysleli si, že pre dievčatá bude bezpečnejšie, ak zostanú doma.

Malala si myslela, že to nie je fér. Napísala o tom na internet. Mala veľmi rada školu – takže jedného dňa v televízii vyhlásila: „Vzdelanie je sila žien. Taliban zatvára dievčenské školy, lebo nechce, aby ženy mali moc.“

O niekoľko dní sa Malala vybrala autobusom do školy ako zvyčajne. Zrazu dvaja Talibanci zastavili autobus a vykriekli: „Ktorá z vás je Malala?“

Keď sa na ňu priateľky pozreli, muži vystrelili a trafili ju do hlavy.

Malalu rýchlo previezli do nemocnice a nezomrela. Tisíce detí jej posielali pohľadnice, aby sa uzdravila. Uzdravila sa rýchlejšie, ako všetci čakali.

„Mysleli si, že nás guľky umlčia, ale nevyšlo im to,“ vyhlásila, „vezmeme si knihy a perá. To sú naše zbrane. Jedno dieťa, jeden učiteľ, jedna kniha a jedno pero dokážu zmeniť svet.“

Malala je najmladšia osoba na svete, ktorá získala Nobelovu cenu za mier.

Tisíce detí jej posielali pohľadnice, aby sa uzdravila, a uzdravila sa rýchlejšie, ako všetci čakali. (upravené)

- c) Zamyslite sa nad textom pomocou otázok.

- S čím nesúhlasili mnohí ľudia?
- Prečo bola Malala zranená?
- Aké vlastnosti mala Malala?

- d) Vyhľadajte v texte myšlienky, ktoré sa vám najviac páčia, a podčiarknite ich.

- e) Vyhľadajte v texte vety so spojkami a povedzte, akú úlohu spojky plnia.

Zakrúžkujte tie, pred ktorými je čiarka.

- f) Ešte raz vety s vyznačenými spojkami prečítajte. Ktoré zo zvukových vlastností reči ste pri tom uplatnili?

Spojky sú neplnovýznamové neohybné slová, ktoré spájajú:

- **slová:** *Vezmeme si knihy **a** perá. Malala sa vybrala autobusom do školy **ako** zvyčajne.*
- **vety:** *Mnohí ľudia s tým nesúhlasili, **ale** mysleli si, **že** pre dievčatá bude bezpečnejšie, **ak** zostanú doma.*

Spojky môžu stáť **vnútri** vety alebo na **začiatku** vety:

*Deti jej posielali pohľadnice, **aby** sa uzdravila.*

***Keď** sa na ňu priateľky pozreli, muži vystrelili.*

2. a) Spojky z ponuky použite na spojenie slov v jednoduchvej vete.

alebo a aj i či ani

Rodičov ____ deti pozývame na maškarný ples! Na krstiny prišli tetky ____ strýkovia z Oravy.
Pred výletom som si pozrel počasie ____ teplotu v Tatrách. Tá polievka nebola dobrá ____ lacná.
Vyber niečo pekné z ruží ____ ľalií. Budeš raňajkovať chlieb ____ pečivo?

b) Spojky z ponuky použite na spojenie dvoch viet.

Prišli sme autobusom ____ už nás čakali. Deti poupratovali ____ dôkladne povysávali. Nemali už čerstvý chlieb ____ mlieko sa mu neušlo. Napíš mu list ____ mu radšej zatelefonuj. Tak prídeš dnes ____ neprídeš?

Všimnite si, že pred spojkami **a**, **i**, **aj**, **ani**, **alebo**, **či** nemusíme písať čiarku:
Muž zmlkol **ani** slova neprehovoril. Vezmite si so sebou dáždniky **alebo** plášte do dažďa.
Verte **či** neverte, bolo to tak. Zachmúrilo sa **aj** prvé kvapky scupotali.

Ale keď **sa spojky opakujú**, pred každou ďalšou píšeme čiarku:
Alebo sa poponáhľaj, **alebo** zostaneš doma. Nebolo to **ani** masné, **ani** slané.
Či ti niekto porobil, **či** si rozum potratil? **Ani** po dobrom to s ním nejde, **ani** po zlom.

3. a) Dokončite vety a podčiarknite spojky.

Chceli sme vás navštíviť, ale ____ . Janka je odo mňa vyššia,
no ____ . Môžeme vám ponúknuť nielen radu, ale aj ____
____ . Poruchu na vodovode objavili rýchle, ba ____
____ . Umiestnili sme sa na výbornom mieste v tabuľke, lenže ____
____ . Výber obkladačiek bol veľký, ibaže ____ .

b) Podľa významu viet doplňte vhodné spojky a spájacie výrazy. Vety si polohlasne prečítajte a pred spojky doplňte čiarku.

ale, no, nielen – ale aj, ba, ibaže

Diktát nebol dlhý ____ zato dosť ťažký. Videli sme kus krajiny ____ spoznali sme aj zaujímavých ľudí. Pod oknom ktosi ____ nadával ____ sa aj vyhrážal. Dnes sa cítim dobre ____ priam skvele. Chcel nás presvedčiť ____ mu už málokto uveril.

4. Spojte čiarou správne časti viet. Farebne vyznačte čiarky.

Prídem ťa navštíviť,
Bol som taký hladný,
Sľubujem,
Zápas prehrali,
Videl som,
Želám ti,
Prišiel som prv,

aby si sa skoro uzdravila.
že to už viackrát neurobím.
že som zjedol až šesť špekáčikov.
než stihli zavrieť obchod.
keď sa vrátiš domov z nemocnice.
pretože málo trénovali.
ako zraneného nakladali do sanitky.

- 5. a)** Podľa významu viet doplňte spojky. Všimnite si, že pred týmito spojkami vždy píšeme čiarku.

Ponáhľajme sa _____ sme prišli včas. Povedala si _____ knihu mi dnes vrátiš. Zavolám ti _____ prídem zo školy. Nevieť _____ mám v tejto chvíli urobiť. Nekúpim si tento kabát _____ je príliš drahý. Trocha ma tá prehra mrzí _____ sa tvárim ľahostajne. Bol tu úplný pokoj _____ tu nezačali jazdiť autá. Vysvetlili sme jej to _____ dnes znova o tom začala rozprávať. Predavačka nám vysvetlila _____ sa máme starať o orchideu. Veľmi silno začalo pršať _____ sme radšej zostali doma.

- b)** Ktoré znamienko chýba vo vetách? Doplňte ho farebne.

V obci začali robiť opatrenia aby sa už nevytlieval potok. Hlásili že bude pršať. Azda nechceš aby som sa tu motala len tak bez roboty! Kúpili sme si spálňu čo bola vo výklade. Máme triednu ktorá je dosť prísna. Ponáhľaj sa lebo zmeškáš! Nehovor mame že mám pre ňu prekvapenie!

- 6. a)** Všimnite si, že niektoré spojky môžu stáť aj na začiatku vety. Ak obmeníme poradie viet, písanie čiarky zostáva.

Ked' ťa nevolajú, nenatískaj sa. → Nenatískaj sa, **ked'** ťa nevolajú.

- b)** Obmeňte vety podľa vzoru v úlohe po a).

Ked' budem deviatať, vyberiem si asi zdravotnú školu.

Ak je všetko pripravené, môžeme začať.

Či budeme s výsledkami spokojní, uvidíme po sčítaní hlasov.

Hoci som dnes preteky nevyhral, nevzdávam sa.

Kým sa predstavenie začne, skontrolujme ešte ozvučenie.

Aby boli návštevníci spokojní, náš tím pre to urobil všetko.

- 7. a)** Prečítajte a zistite, ktoré spojky spájajú slová a vety. Podčiarknite ich.

Jana a Alena boli veľké priateľky. Sedeli v jednej lavici a stále sa mali o čom zhovárať. Vierka im priateľstvo závidela, a tak si vymyslela plán. Raz jednu ohovorí pred druhou a potom zas druhú pred prvou. Počkala na Janu, a teda spustila svoj plán. V Janinej mysli sa zahniezdili pochybnosti o Alene, a preto sa jej začala vyhýbať. Lenže Alena pochopila príčinu tejto zmeny, a tak sa odhodlala na rozhovor v trojici. Vierku obe priateľky usvedčili z klamstva, a predsa sa nechcela priznať. Vierka sa však vo svojom vnútri zahanbila, a preto už nikdy nepoužívala klamstvá.

- b)** Farebne vyznačte čiarky pred spojkami *a tak*, *a teda*, *a predsa*.

Pred spojkami **ba**, **ba aj**, **nielen – ale aj**, **ale**, **no**, **lež**, **lenže**, **ibaže**, **však**, **že**, **aby**, **žeby**, **keď**, **či**, **lebo**, **pretože**, **ako**, **hoci**, **kým**, **len čo**, **a predsa**, **a tak**, **a teda** **píšeme čiarku**.

8. a) Prečítajte vety a zistite, v ktorých spojky *ako*, *než* pripájajú prirovnanie a v ktorých nie.

Počula som, ako niekto zabuchol dvere na aute. Nechodte na ulicu prv, než bude posypaný chodník. Je vyšší než ja. Zareagoval prudšie ako zvyčajne.

b) Kedy nepíšeme pred spojkami *ako*, *než* čiarku? _____

c) Doplňte spojku *ako*, *než*, *sťa*.

Oči má tmavšie _____ noc. Líca jej očerveneli _____ jabĺčka. Vyzerá _____ strašidlo do maku.

9. a) Prečítajte vety, dbajte na intonáciu i prestávky v reči.

Mali sme trénera, ktorý bol veľmi energický. Do obchodu vošli ľudia, ktorých tu ešte nik nevidel. Odovzdajte prácu, ktorí ste už hotoví! Povieť mi, aký je dnes deň? Chlapče, či si? Stratila sa mačka, ktorá počuje na meno Miňa. Každý si zapamätal, kde sa máme stretnúť? Povedz presne, kedy chceš prísť! Prosím vás, ako sa dostanem na železničnú stanicu? Povedzte, kto to urobil! Vôbec neviem, čo hovoríš.

b) Zistite, ktoré slová slúžia na spájanie viet a podčiarknite ich.

c) Na čo a kedy používame podobné slová? Povedzte príklady.

Všimnite si, že opytovacie slová *kto*, *čo*, *aký*, *ktorý*, *čí*, *kde*, *kedy*, *ako*... môžu byť vo vete **spájacími výrazmi**. Píšeme pred nimi **čiarku**:
Povedz, **aký** bol obed! Stratila sa mačka, **ktorá** počuje na meno Miňa.

10. a) Poradíte si? Test kamarátstva – dá sa na teba spoľahnúť?

b) Zakrúžkujte v teste spojky.

1. Čo urobíš, ak si priateľom prisľúbil/-a, že sa stretnete vonku o tretej hodine popoludní, ale práve vtedy sa začal v televízii dobrý program?

- a) Idem von načas. Dodržím, čo som sľúbil/-a.
- b) Zatelefonujem im a dohodnem sa na neskôr.
- c) Pozerám telku a po skončení program skúsím priateľov nájsť.

2. Mal/-a si doma niečo urobiť, ale vieš, že to už nestihnješ načas. Čo spravíš?

- a) Urobím všetko pre to, aby som to stihol/-hla.
- b) Zavolám domov, že prídem neskôr a potom to urobím.
- c) Nič, proste prídem neskoro.

3. Tvoj/-a kamarát/kamarátka potrebuje pomocť s učením. Sľúbiš mu/jej pomoc?

- a) Samozrejme, som rád/rada, že môžem pomôcť.
- b) Keď nebudem mať práve niečo iné, tak pomôžem.
- c) To sa mi nechce, nič nesľúbim.

4. V škole dostaneš veľmi ťažkú domácu úlohu a už si nevieš rady.

- a) Skúsím si k tomu niečo vyhľadať v knihe alebo požiadam rodičov o pomoc.
- b) Zavolám kamarátovi/kamarátke a napíšem úlohu podľa toho, čo mi povie.
- c) Odpíšem úlohu cez prestávku od suseda.

Vyhodnotenie testu:

a) – 1 bod b) – 2 body c) – 0 bodov

8 – 6 = úprimné kamarátstvo

5 – 3 = menej úprimné kamarátstvo (s určitými prvkami závidi, vypočítavosti)

2 – 0 = neúprimné kamarátstvo (ste naozaj iba spolužiaci)

Moje 1. noviny (upravené)

Čo už viem

- ☐ Viem, že úlohou *spojok* je spájať slová a vety.
- ☐ Rozlišujem, pred ktorými *spojkami* sa čiarka píše a pred ktorými sa nepíše.

TEST 4

Podivný prípad so psom

Humorný a dojímavý príbeh pätnásťročného Christophera, najmladšieho detektíva v histórii, ktorý je neobyčajne nadaný, citlivý, mimoriadne vyniká v matematike, ale nerozumie ľudským citom dospelých a v každodennom svete je stratený. Jednoducho: Christopher má rád čísla, žije sám so svojím otcom a je autista. Keď raz v noci objaví na záhrade u susedov vidlami zapichnutého psa, ako obdivovateľ Sherlocka Holmesa začne viesť vlastné detektívne vyšetrovanie. Vo svojich rozhodnutiach postupuje prísne logicky a rozhodne sa vyšetriť najväčšiu záhadu vo svojom okolí – kto zabil psa jeho susedy. Pátranie ho privedie na dobrodružnú cestu, ktorá obráti jeho svet hore nohami. **Počas vyšetrovania rozlúšti nejednu záhadu, nielen okolo prípadu so psom, ale aj záhadu súvisiacu s jeho rodinou.**

Osobitá detektívka súčasného britského autora Marka Haddona (1962) spája v sebe napätie, láskavý humor aj silný príbeh o pátraní po vlastných koreňoch. Strhujúco dojímavý príbeh o hľadaní lásky k postihnutému dieťaťu. Spolu s hlavným hrdinom sa vydáme na pomyselnú cestu dospievania. V zákrutách života na neho čakajú nástrahy sebeckta, bezohľadnosti a informačných lavín, ktorým čelí vtipnými postrehmi a bizarnou analýzou bežných situácií či každodenných stereotypov.

dab.sk

1. Hlavná myšlienka príbehu je o hľadaní

- A. lásky k postihnutému dieťaťu.
- B. vlastných koreňov.
- C. cesty v dospievaní.
- D. a potrestaní páchatela.

2. Ktoré tvrdenie je pravdivé? Christopher obdivoval

- A. svojho otca.
- B. slávneho detektíva.
- C. matematiku.
- D. svojho psíka.

3. Z ukážky nevyplýva, že Christopher bol

- A. nadaný a citlivý.
- B. ambiciózný a rozhodný.
- C. neempatický a samotársky.
- D. smelý a vtipný.

4. Text ukážky neobsahuje

- A. charakteristiku osoby.
- B. rozprávanie príbehu.
- C. hodnotenie detektívky.
- D. opis prostredia.

5. V ktorej možnosti je dvojica slov v synonymnom vzťahu?

- A. napätie – nebezpečenstvo
- B. nadaný – citlivý
- C. podivný – bizarný
- D. pomyselný – výmyselný

6. V ktorej možnosti nie sú obe slová cudzieho pôvodu?

- A. bizarný, detektív
- B. stereotyp, situácia
- C. autista, autor
- D. história, korene

7. V ktorej možnosti je synonymum k slovu *dojímavý*?

- A. dojemný
- B. zaujatý
- C. predpojatý
- D. dojatý

8. V ktorej možnosti sú len pomnožné podstatné mená?

- A. motyky, sánky, mapy
- B. hrable, vidly, okuliare
- C. tenisky, košeľe, nohavice
- D. knihy, ústa, oči

9. V ktorej možnosti je v oboch spojeniach správny pravopis?

- A. s Christopherovým psom, v detektívových úvahách
- B. k susedovým záhradám, otcovi priatelia
- C. bez matkynej starostlivosti, dobrodruhovi priatelia
- D. do otcovej opatery, v psích očiach

10. V ktorej možnosti sú iba akostné prídavné mená?

- A. najmladší, súčasný, stratený
- B. informačný, britský, bežný
- C. nadaný, osobitý, logický
- D. citlivý, detektívny, najväčší

11. V ktorej možnosti je správny pravopis?

- A. s mojím psom, čakám na neho
- B. zavolať na ňho, utekal k ním
- C. do vašich rúk, s tvojim bratom
- D. zaneho nehlasoval, k jej nohám

12. V ktorej možnosti sú číslovky napísané správne?

- A. dvadsiati ôsmi žiaci, päť násobný majster
- B. milióni návštevník, veľa ráz vyhral
- C. posledný pretekári, siedmi hráči
- D. viackrát súťažil, prví ôsmi v rade

13. V ktorej možnosti vyjadruje slovesný tvar rozkazovací spôsob?

- A. musím pátrať
- B. začni viesť
- C. chcel by vyriešiť
- D. môže zažiť

14. V ktorej možnosti sú obe slovesá v dokonavom vide?

- A. objaví, postupuje
- B. spája, vydáme sa
- C. vyšetriť, obráti
- D. čeliť, čakali

15. V ktorej možnosti nie sú príslovky rovnakého druhu?

- A. prísne logicky
- B. nezvyčajne blízko
- C. hneď zrána
- D. nechtiac náhodou

16. V ktorej možnosti sa predložky v slovných spojeniach viažu s rozdielnymi pádmi?

- A. v okolí, po záhrade, na dvore
- B. za domom, s matematikou, pred otcom
- C. na pátranie, za psíka, pre chlapca
- D. k záhade, pri detektívovi, od prípadu

17. V ktorej možnosti nie je správna interpunkcia?

- A. Dôsledne pátra, a rozlúšti nejednu záhadu.
- B. Pátra po páchatelovi, ktorý zabil jeho psa.
- C. Je nadaný, ale nerozumie citom dospelých.
- D. Zažije prekvapenia, lebo aj v jeho rodine sú tajomstvá.

18. Koľko spojok je vo zvýraznenej vete v texte?

- A. ani jedna
- B. jedna
- C. dve
- D. tri

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.

Čo drží vetu

základné vetné členy

podmet:

vyjadrený – nevyjadrený

prísudok:

slovesný – slovesno-menný

1. a) Prečítajte text.

Motivácia robohraním

Roboty v budúcnosti nahradia manuálnu aj intelektuálnu činnosť ľudí.

Dokáže byť naša krajina rovnocenným partnerom súčasných technologických veľmocí? V športe je k úspešnej reprezentácii potrebná široká základňa hráčov. Podobný prístup platí aj v technike. Mali by sme zapáliť veľa mladých ľudí pre technické vedy. V budúcnosti z nich môžu vyrásť špičkoví odborníci. Na podchytenie záujmu detí organizujú nadšenci zaujímavé aktivity. V mnohých základných školách zakladajú krúžky robotiky a deti pripravujú na súťaže v RoboHraní.

Neskôr na vysokých školách si môžu študenti osvojiť odborné znalosti z robotiky. O odborníkov v tejto oblasti prejavujú komerčné firmy veľký záujem.

Podľa mladyyvedec.sk

b) Vysvetlite význam slovných spojení: manuálna činnosť, intelektuálna činnosť.

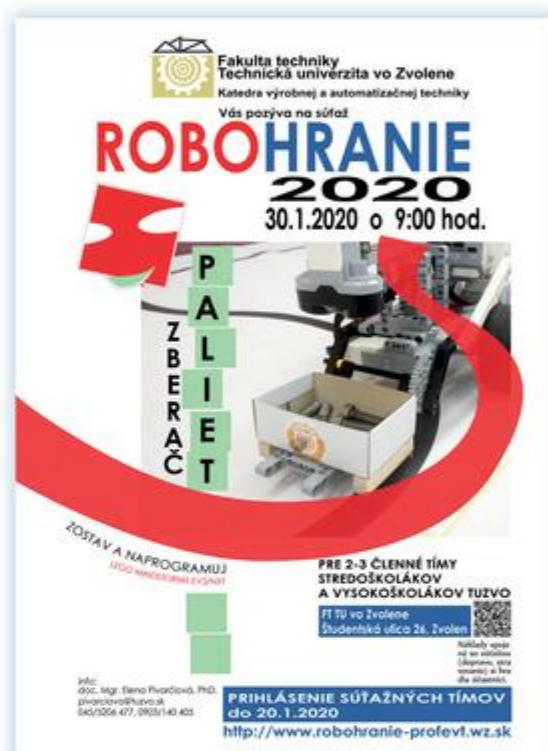
c) Nájdite v texte neologizmus.

d) Skúste vysvetliť význam a pôvod slova robot alebo použite Wikipediú.

e) Vyhľadajte a podčiarknite vo vetách prísudzovací sklad.

f) Vyberte si prísudzovací sklad a vysvetlite, ako sa v ňom prejavuje zhoda medzi podmetom a prísudkom.

g) Vyhľadajte vety s nevyjadreným podmetom a vysvetlite, kto dej vykonáva.

Zdroj: RoboHranie (prof. Mgr. Elena Pivarčiová, PhD.; Ing. Stanislav Kvočka, PhD.)

Veta s podmetom a prísudkom je

dvojčlenná

→ s **vyjadreným** podmetom → **úplná**: **Nadšenci** organizujú turnaj.

→ s **nevyjadreným** podmetom → **neúplná**: **(oni)** Zakladajú nové združenie.

Vetu, ktorá má **jeden prísudzovací sklad**, nazývame **jednoduchá veta**.

2. a) Popremýšľajte o svojich možných budúcich povolaniach a doplňte vety.

Premýšľam o práci _____. Po skončení školy sa chcem stať _____.
 Raz by som chcel/-a byť _____. Určite
 budem v budúcnosti _____. Stanem sa asi _____.
 Budem _____ ako môj otec/moja matka.

- b) Podčiarknite vo vetách slovesno-menný prísudok.

3. a) Čítajte vety v stĺpci A. Porovnajte, čím sa vety v stĺpci A a B líšia. Ktoré nové informácie prinášajú vety v stĺpci B?

A

Brat je informatik.

Sestra nepracuje.

Dedko je dôchodca.

Starká pracuje.

B

Starší **brat** je informatik.

Môj starší **brat** je informatikom v banke.

Sestra **Alena** nepracuje.

Moja sestra **Alena** nepracuje pre chorobu.

Dedko z matkinej strany je dôchodca.

Dedko z matkinej strany je už tri roky dôchodca.

Starká z otcovej strany pracuje.

Starká z otcovej strany stále pracuje v obchode.

- b) Ktorá dvojica vetných členov je rovnaká v stĺpci A aj B?

Veta, ktorá obsahuje **iba prísudzovací sklad**, sa nazýva **holá veta**:

Sestra nepracuje. Brat je informatik.

Veta, ktorá obsahuje okrem prísudzovacieho skladu **aj iné vetné členy**, sa nazýva **rozvitá veta**:

Môj starší brat je informatikom v banke.

4. Rozvite holé vety podľa príkladov v poučení.

_____ šofér pribrzdil _____.

_____ futbalisti vyhrali _____.

_____ sudkyňa rozhodla _____.

_____ mobil zazvonil _____.

_____ pes šteká _____.

5. a) Holé vety prepracujte na rozvité vety.

Trieda stíchla. Prekvapená trieda v okamihu stíchla.

Vošiel učiteľ. _____

Žiaci sa predstavovali. _____

Tabuľa sa ligoce. _____

Niekoľko zaklopal. _____

Vošiel Juraj. _____

- b) Ktoré vety prinášajú viac informácií? _____

6. V rozvitej vete vyhľadajte a podčiarknite prisudzovací sklad. Nevyjadrený podmet napíšte.

Roboty v súčasnosti používame vo viacerých oblastiach.

Priemyselné roboty denne chrlia tisíce súčiastok.

Vyrábajú aj elektrospotrebiče a potreby do domácnosti.

No roboty už nepracujú len v továrni.

Rozpoznávajú hlas, polohu, teplotu, žiarenie...

Bezdrôtovo prenášajú dáta.

V nemocniciach vedia triediť lieky.

V úradoch zas poukladajú tisíce dokumentov.

Nakladajú na palety ťažké balíky.

Dokážu opraviť zariadenie na ťažko dostupnom mieste.

V medicíne sú neoceniteľné pre presnosť pri operácii.

V domácnosti po stlačení gombíka samy povysávajú.

Roboty sú neoceniteľné pri záchranských prácach.

7. Vo vetách podčiarknite prísudok. Určte gramatické kategórie slovesa v prísudku.

Budeme cestovať do Austrálie.

Som práve doma.

Pomôž mi!

Školník nemohol nájsť kľúče.

Žiaci, nestojte v prievane!

Rodičia budú prekvapení.

Film bol zaujímavý.

Danka chcela zavárať čerešne.

Začni sa už pripravovať!

Jožko by len vyhrával.

Mohli by sme pozerať video?

Dôvera medzi nami je ohrozená.

Boris je tretíak.

Slečna by bola dobrou herečkou!

Vystupujte zadnými dverami!

Raz to budeš musieť pochopiť.

Nikto by nechcel byť vtedy
na mojom mieste.

Čo už viem

- ☐ Viem rozlíšiť *holú* a *rozvitú* vetu.
- ☐ Dokážem z *holej* vety vytvoriť *rozvitú* vetu.

Koho veta zamestnáva?

rozvíjacie vetné členy • predmet

SKLADBA (JEDNODUCHÁ VETA)

Kráľovské korunky

základné vetné členy • podmet

Kedysi dávno si slová volili svojho kráľa a vymýšľali názov kráľovstva. Niektoré slová chceli, aby kralovali podstatné mená, lebo všetko poznajú a všetko vedia pomenovať. Iné slová navrhovali, aby nad nimi panovali slovesá, lebo všetko vedia vykonať a vybaviť.

Dlho sa medzi sebou na ničom nevedeli dohodnúť. Napokon sa prihlásili predložky a spojky, že niekde vyhľadajú radu. Ostatné slová súhlasili, lebo predložky a spojky sa vždy osvedčili ako dobrí pomocníci. A tak sa tieto drobučky, ale užitočné slová vybrali ako posláci k starej múdrej Rieke slov.

„Moje plné a bohaté koryto ústi do šieho kráľovstva VIET, a preto vašim kráľovstvom, milé slová, bude VETA,“ povedala rieka. „Každý člen vety, ako to býva aj medzi členmi rodiny, bude v nej mať svoju úlohu. Najdôležitejšiu úlohu v kráľovstve vety bude mať kráľovský pár, ktorý určuje, kto čo robí, kto čo vykonáva. Tu sú pre kráľovský pár dve kráľovské korunky. Najviac si ich zaslúžia podstatné mená a slovesá. Keď však budú na cestách, zastúpia ich iné slová. Riadte sa mojimi slovami a vo vašej krajine bude vládnuť poriadok a porozumenie.“

Posláci odišli. Odvtedy v kráľovstve VETA žiaria dve kráľovské korunky.

NOVÝ Slovenský jazyk pre 6. ročník – 2. časť (s. 76)

1. a) Prečítajte si pokračovanie príbehu zo 6. ročníka.

Podstatné meno získalo titul *podmet*. Slovesá sa pýtali funkciou *prísudok*.

Ako to už býva, každá funkcia potrebuje kanceláriu, kaderníkov, krajčírov, dopravu, kuchárov a veľa rôznych pomocníkov.

Podmet sa ustlal so svojimi priateľmi a pomocníkmi v ľavom krídle vety: **Slnko** | svieti.

Prísudok sa udomácnil v pravej časti vety: Slnko | **svieti**.

Ale práce vo vete podmetu aj prísudku pribúdalo a nemohli byť stále na jednom mieste.

Podľa potreby si teda kancelárie vymieňali: **V paláci sa od rána hmýrili** usilovné plnovýznamové **slová**.

b) Vety v prvom riadku odpíšte a farebne v nich odlište podmetovú a prísudkovú časť. Zistite, či sa v nich nachádza iba prísudzovací sklad, alebo aj iné slová.

Ak je niektorý zo základných vetných členov rozvitý, hovoríme **o rozvitej vete**:

Rozhorúčení **ľudia sa kúpu**.

Ľudia sa kúpu v mori.

Rozhorúčení **ľudia sa kúpu** v mori.

2. a) Deti boli v poznávacom tábore v prírode. Každý si urobil niečo na pamiatku. Obrázky vám pomôžu doplniť prísudkovú časť vety.

Čo kto urobil?

Braňo si zhotovil _____.

Darinka zbierala _____.

Ľubo zbieral _____.

Lucka si zhotovila _____.

- b) Ku ktorému hlavnému vetnému členu významovo patria doplnené slová? _____

3. a) Každé dieťa pri svojej zbierke postupovalo ináč.

Braňo: Zbieral listy. Sušil kvety. Kúpil si zošit.

Darinka: Hľadala hniezda. Zapisovala si mená vtákov. Označovala pierka.

Ľubo: Hľadal spadnuté konáre. Vhodnú halúzku odrezal.

Lucka: Vylisovala listy. Postrihala papier. Potom prilepovala listy. Robila aj dymové odtlačky.

Na motívy knihy Ľuby Kvietkovej Zálesácke dni dnes

- b) Pomocou vhodnej pádovej otázky zistíte, ktoré slová vo vetách bližšie určujú alebo dopĺňajú prísudok.

Predmet je rozvíjací vetný člen, ktorým sa dopĺňa alebo bližšie určuje význam **slovesa v prísudku**:
Zbieral **listy**.

Predmet označuje osobu, vec, udalosť atď., ktorá je dejom slovesa zasiahnutá:

Zbieral **listy**. Sušil **kvety**. Postrihala **papier**.

Predmet zisťujeme pádovými otázkami okrem **nominatívu**:

Úroda závisí **od počasia**.

Kamil volá **Terke**.

Deti počuli **hlasy**.

Diváci sa zhovárali **o filme**.

Stavbári meškali **s výstavbou**.

Od čoho závisí?

Komu volá?

Čo počuli?

O čom sa zhovárali?

S čím meškali?

Od počasia. (G)

Terke. (D)

Hlasy. (A)

O filme. (L)

S výstavbou. (I)

4. Po návrate domov chceli deti svoje zbierky niekomu darovať. Napíšte komu. Podčiarknite vo vetách predmety. Ktoré pádové otázky ste použili?

5. Vyhľadajte predmety a zistite, čo dej prísudku zasahuje.

Otec rúbe drevo. Andrej hovorí s otcom. Hreší ma. Sníva o mori. Deti píše úlohu.

Zavolaj starého otca! Veríš mi? Pečieme koláče. Zápas ste teda prehrali? Vodič sa za jazdy nezho-
vára s cestujúcimi. Sporím si na nový bicykel. Počuli ste tú ozvenu? Môžeš sa na mňa spoľahnúť.
Ty jej všetko vždy uveríš.

- 6. a)** Komu a čo dá Monika? Pohrajte sa so slovami v kruhu a utvorte vety.
- b)** Všimli ste si, že prísudok môže byť doplnený naraz dvoma predmetmi v rôznych pádoch? Dokážte to.

- 8. Tvoríte** Nieкто vám píše:

*Milí žiaci,
 nenašlo by sa pre nás miesto v kráľovstve menom
 VETA? Sme drobné, a preto hádam nepotrebné?
 Použite nás vo vetách, prosím, aspoň ako predmety!
 Iste sa vám niekedy zídeme.*

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue lines, resembling notebook paper. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

- 7. a)** Všimnite si, že predmety s prísudkom tvoria dvojicu. Ktorý člen dvojice je dôležitejší – nadradený? Vyfarbite ho.
- b)** Doplňte chýbajúci člen dvojice.

polieva	kvety
strihá	kríky
premýšľajú	o
túžili	za
dôverujem	
píšeš	o
	pozdrav
	o písomke
	zdravie
	spolužiačke
	hlavou
hraj	

- 9. a)** Vyhľadajte dvojicu prísudok a predmet. Napíšte ich a určte pád predmetu.

Ako sa obliekali Slovania

Muži nosili ľanovú alebo konopnú košeľu. Na košeľu si obliekali kabátec. Kabátec mal zväčša stojatý golier. V zime si obliekali ešte kožuch. Prostý ľud namiesto kožucha nosil vlčiu alebo medvediu kožušinu. Kožušinu si voľne prehodili cez plecia. Ženy nosili dlhý konopný alebo ľanový rubáš. Cez rubáš si ženy prehodili kabaničky. Vpredu si opásali zástery. V zime nosili vlniak. Bohatšie ženy si obliekali kožuch. Chlapi i ženy si obúvali krpce. Vznešenejší muži nosili široké a vysoké čizmy.

[illegible]

- b) Ku ktorému slovnému druhu patria všetky predmety? V ktorom páde sú všetky predmety?**

- 10.** Vyhľadajte vo vetách predmet alebo predmety a podčiarknite ich. Určte pád, s ktorým sa predmet viaže na sloveso v prísudku.

Lenka nepovedala ani slovo. Len krútila hlavou. Nikto do nej našťastie nezapáral.

Jurajovi sa ul'avilo. Rozumie svojej spolužiačke. Jemu prezradila svoje tajomstvo.

Lenkiným rodičom sa totiž prilepila smola na päty. Ukradli im auto.

Otcovi sa nepodarilo nájsť si novú prácu. Lenka sa s mamou zhovárala o budúcnosti.

Obe pomôžu otcovi získať sebadôveru. Jurajovi sa páčilo Lenkino predsavzatie.

Určite sa jej rodina dočká lepších časov. Juraj si váži Lenkinu dôveru.

Môže sa naňho vždy spoľahnúť.

- 11.** **Zakázaná hláska.** Hovorte pohotovo vety, v ktorých sa predmet nemôže začínať na tvrdú spoluhlásku. Kto sa pomýli, má právo na jednu opravnú vetu.

11. a) Vyhľadajte a podčiarknite vo vetách predmet.

b) Podčiarknuté predmety napíšte do tabuľky. Rozdeľte ich podľa toho, ktorým slovným druhom sú vyjadrené.

Prestala som jej veriť. Poštárka otvorila bránku. Zavolajte niekoho! Poznáte ma? Prosím si jogurt! Pozhovárajme sa o tebe. Štefko privrel oči. Volala nás pani učiteľka. Pozri sa na toto! Budujeme si bazén. Mladší brat porýľoval záhradu. Pozdravujte otecka! Rozprával zážitky. Kedy sa s vami môžeme stretnúť?

Predmet	
podstatné meno	zámeno

12. Do viet doplňte správne predmety.

starkého hladnému demokracii pocestného
cestujúcich zraneného chyznú veriacich povodni

Sýty _____ neverí. Stretli sme _____. _____ viezli sanitkou. Hotel v Tatrách hľadá _____. Sprievodca pozdravil _____. Sused zapáral do _____. V novinách písali o _____. Víťame _____! Žiaci diskutovali o _____.

Predmet býva najčastejšie vyjadrený:

- **podstatným menom:** porýľoval *záhradu*, pozdravujte *otecka*;
- **zámenom:** volala *nás*, poznáte *ma*.

Predmet môže byť vyjadrený aj **spodstatneným prídavným menom:** pozdravil *cestujúcich*, *zraneného* odviezli.

13. **Abeceda.** Prvý žiak povie vetu: *Andrej asistuje automechanikovi*. Hra pokračuje tak, že ďalší žiak povie vetu, v ktorej sa zasa podmet, prísudok a predmet musia začínať na rovnakú hlásku. Predmet tiež rozvíjajte.

14. a) Do viet doplňte vhodné chýbajúce predmety.

Kto? Čo?	Čo robí?	Čo?	Koho?	Komu?	O čom?	S kým?
Spisovateľka	píše					
Milan	narozprával					
Hlásateľ	oznamuje					
Mama	vymyslela					
Učiteľ	učí					

b) **Tvoríte** Utvorte 2 podobné vety. Slovosled môžete vhodne upraviť.

- 15.** 🧠 Chystáte sa na expedíciu, na ktorú si nemôžete vziať hocakú batožinu. Dvojica žiakov (vedúci výpravy) určí kritériá, ale ostatným ich neprezradí. Napr.

Katarína sa pýta: Môžem si vziať **u**terák?

Odpoveď: Nie.

Peter sa pýta: Môžem si vziať **p**lavky?

Odpoveď: Áno.

(Kritérium: začiatkové písmeno žiaka a batožiny musí byť rovnaké.)

Žiak, ktorý v priebehu hry odhalí toto kritérium, sa stáva vedúcim výpravy.

- 16.** Prísudok môže byť rozvitý viacerými predmetmi. Vyhľadajte ich, podčiarknite a určte ich pád.

Sponzor poskytol škole finančný príspevok.

Film som videl v amfiteátri s rodičmi.

Zoberte mu tú nebezpečnú hračku.

Napokon inštruktor žiakom rozdal testy.

Porozprávajte nám o svojom detstve!

Chráňte deti pred akýmkoľvek nebezpečenstvom!

Bez Jozefa nemôžeme hrať zápas!

Štát prispieva žiakom základných škôl na cestovné.

So starkou sme sa rozprávali o minulosti.

- 17.** a) Prečítajte text a vyberte správnu možnosť.

Je to možné?

Mravce doja zelené kravy! Tými „kravami“ sú v skutočnosti vošky. Mravce sa o vošky starajú. Voška za to vypustí kvapku „mlieka“, keď sa jej mravec dotkne. Je to sladká medovica, ktorá je pre mravce zdrojom energie.

b) Z textu vyplýva, že

A. naozaj existujú zelené kravy.

B. zelené vošky dávajú med.

C. mravce zberajú mlieko.

D. medovica je zdrojom energie.

c) Vyhľadajte a podčiarknite vo vetách predmet.

- 18.** a) Mali dinosaury jeden prst na nose? Pomocou textu potvrdte alebo vyvráťte toto tvrdenie.

Je to možné?

Dinosaury mali jeden prst na nose! Keď paleontológovia po prvýkrát vykopali skameneliny iguanodona, objavili kosť v tvare rohu, ktorý vyzeral ako nos iguanodona. Väčšina vedcov verí, že osten bol pazúr z palca na hornej končatine.

500 zaujímavostí, ktoré by ste mali vedieť o zvieratách

b) Pomocou pádových otázok vypátrajte predmety a podčiarknite ich.

Čo už viem

- ☐ Viem vysvetliť, čo je *predmet* a ktorými otázkami sa naň pýtame.
- ☐ Dokážem vo vete určiť *predmet* (vyjadrený podstatným menom, zámenom alebo spodstatným prídavným menom).

Vo vete sa nič neutají

príslovkové určenie

ODCHODY						9:43
odchod	druh	dopravca	cieľová stanica	smer jazdy	nástupište	mešká
9:50	EC	ZSSK	Praha hl. n.	Brno	1	
9:52	Os	RJSK	Komárno	Dunajská Streda	3	10
10:03	Os	ZSSK	Malacky	Zohor	2	5
10:05	R	ZSSK	Košice	Poprad-Tatry	4	15

1. a) Spolužiáci sa stretli na stanici. Juraj sa chystá bratovi na promócie do Košíc, Helenka zas na návštevu do Prahy. Pomôžte im vybrať vhodný spoj.
b) Svoje zistenia napíšte do tabuľky.

Kto cestuje?	Juraj	Helenka
Kam?		
Kedy?		
Ako?		
Z akého dôvodu?
Prečo?		

2. a) Prečítajte text.

Na **stanicu** prichádzajú cestujúci. Vlak príde **o hodinu**. Študenti sedia **na lavičkách**. Batohy si zložili **z pliec**. **Veselo** sa bavia. Niektorí hľadajú **do mobilov**. **Cez okno** prenikajú slnečné lúče. **Vonku** je pekné počasie. **V** staničnej **hale** už nemusia kúriť. **K pokladni** prichádzajú stále noví cestujúci. Ručičky na hodinách sa pohli **dopredu**. **Náhle** sa ozvalo hlásenie. Vlak príde **na prvé nástupište**. Niektorí ľudia **pre** silnú **vravu** hlásenie nezačuli. Húf ľudí sa začal poberať **na nástupište**. **Onedlho** bola staničná hala prázdna.

b) Zistite, ku ktorému vetnému členu významovo patria vyznačené slová a podčiarknite ho. Hľadajte otázky, na ktoré vyznačené slová odpovedajú.

Príslovkové určenie je vetný člen, ktorý rozvíja **sloveso v prísudku** a bližšie určuje **miesto, čas, spôsob a príčinu deja**. Rozlišujeme príslovkové určenie

- **miesta:** Helenka cestuje **do Prahy**. Jurko cestuje **do Košíc**.
- **času:** Odcestovala **ráno**. Cesta bude trvať **hodinu**.
- **spôsobu:** Pôjde **rychlíkom**. Rýchlik **často** mešká.
- **príčiny:** Neprišiel **pre chorobu**. Zojkla **od bolesti**.

Okrem slovesa v prísudku príslovkové určenie rozvíja aj

- **prídavné meno:** **veľmi** pekný.

- **príslovku:** **veľmi** dobre.

3. **Neskutočný školský výlet.**

Prvý žiak povie: „Pôjdeme v stredu...“ Druhý žiak pridá: „... do Bojníc...“ Tretí žiak: „... loďou...“ A štvrtý žiak dokončí: „... náročky!“ Obmieňajte miesto, čas, spôsob aj príčinu.

1. a) Tvoríte Príslovkové určenia použite vo vetách.

pred domom

za humnami

[illegible]

Otázky: Kam? Kde? Odkiaľ? Pokiaľ? atď.

Býva daleko .	Kde býva?	Ďaleko.
Prišiel spoza hory .	Odkiaľ prišiel?	Spoza hory.
Chystá sa domov .	Kam sa chystá?	Domov.

Príslovkové určenie miesta býva vyjadrené:

- **príslovkou:** *Vonku fúka vietor.*
*Auto odbočilo **doprava**.*
- **predložkovým pádom podstatného mena:**
*Andrej sa odsťahoval **do Popradu**.*

Prísudok
tvorí dvojicu aj
s príslovkovým určením.
Príslovkové určenie je
podradeným členom tejto dvojice.

do Košíc

vlakom

na promócie

2. Všimnite si, ktorým slovným druhom sú vyjadrené príslovkové určenia miesta. Svoje zistenia doplňte do tabuľky.

Príslovkové určenie miesta	Slovný druh	Príslovkové určenie miesta	Slovný druh
Pod' dnu !		Pod' do triedy !	
Odbočíme vpravo .		Odbočíme za roh .	
Vonku je búrka.		Za oknami je búrka.	
Čerešne rastú vysoko .		Na strome rastú čerešne.	

3. a) Zistite, kde žijú známe cicavce.

Chrček poľný žije prevažne na poliach.

Rys ostrovid žije v hustých lesoch.

Medveď hnedý sa vyskytuje v nižšom horskom prostredí.

Pri vode majú príbytky vydra riečna a bobor vodný.

Pri ľudských obydliach sa usadili viaceré domáce zvieratá.

b) Pomocou otázok vyhľadajte príslovkové určenia miesta a podčiarknite ich.

c) Určte, ktorým slovným druhom sú vyjadrené.

4. a) Prečítajte si zaujímavosti o mláďatách cicavcov.

Ježiatku sa oči otvoria až po dvoch týždňoch. Vĺčatám

sa otvoria oči po trinástich dňoch. Mláďatá diviачice

po týždni samy hľadajú potravu. Medvied'atá dobre vidia až

po mesiaci. Malým leopardom sa otvoria oči na desiaty deň.

Kenguriatko až po piatich mesiacoch vidí svet okolo seba.

Podľa M. Šurinovej: Zvieratá a ich mláďatá.

b) Podčiarknite rozvité príslovkové určenia času.

5. Do viet doplňte príslovkové určenie času.

skoro, zajtra, o sto rokov, teraz, včera, v sobotu, pred tisíc rokmi, večer, v nedeľu, do rána, neskôr

_____ bol koncert. _____ kŕkajú žaby. _____ chodíme

na vychádzky. _____ ešte ľudia nepoznali kníhtlač. _____ pôjdem

spať. _____ musíš bolesť zuba vydržať. Hráči sa vrátia _____.

Zavolajte, prosím, _____! Rodičia vstávajú _____. Priateľský zápas bude

_____. Budeme _____ rovnakí alebo iní?

6. Vyhľadajte príslovkové určenia času. Určte, ktorým slovným druhom sú vyjadrené.

Bolo to po Martine. _____

Cez Vianoce sme sa boli lyžovať. _____

Prišiel včera. _____

Počas prestávky chodíme na školský dvor. _____

Vídali ho zriedkakedy. _____

Nikdy som o ňom nepočula. _____

Zrána bol tuhý mráz. _____

Prepáčte, dlhšie sa už nemôžem zdržať. _____

Príslovkové určenie času bližšie určuje **trvanie deja** slovesa v prísudku.

Zisťujeme ho otázkami **Kedy? Odkedy? Dokedy? Ako dlho?**.

Hneď prídem.

Kedy prídem?

Hneď.

Od nedeľe sme sa nevideli.

Odkedy sme sa nevideli?

Od nedeľe.

Tréning trvá **do večera**.

Dokedy trvá tréning?

Do večera.

Strýko **rok** pracoval v zahraničí.

Ako dlho pracoval?

Rok.

Príslovkové určenie času býva vyjadrené:

- **príslovkou**: Napíšem **čoskoro**. **Popoludní** pôjdem na ryby.
- **predložkovým pádom podstatného mena**: **V noci** bola búrka. **Do mesiaca** bude dom postavený.

7. a) Zistite, kedy sa k nám vracajú sťahovavé vtáky.

Na jar sa k nám vráti okolo 30 miliónov vtákov. Od februára milióny vtákov cez naše územie len preletia. Aj v marci pokračujú lety na sever. Mnohé druhy vtákov sa vracajú na to isté miesto. Napríklad v apríli lastovičky a bociany priletia späť na ten istý dom. Najskôr k nám prilietajú škovránky, cíbiky a tiež trasochvosty. Neskôr sa objavia vlhy a strakoše. Najneskôr prilietajú dážďovníky.

b) Podčiarknite **červenou** príslovkové určenia času a **oranžovou** príslovkové určenie miesta.

8. Vo vetách chýbajú príslovkové určenia. Vyberte si zo synonymných výrazov.

Ako sa vyrába kreslený film?

Najprv/Spočiatku sa nakreslí a nasníma séria kresieb. Kresby sa od seba líšia len v drobných detailoch. Pri rýchlom premietaní vytvoria tieto kresby **vždy/zakaždým** ilúziu pohybu. V minulosti sa všetky obrázky kreslili ručne. Nakrúcanie takéhoto filmu mohlo trvať **celé roky/celú večnosť**. **Dnes/V dnešnej dobe** sa sled obrázkov pripravuje zvyčajne na počítači. Aj v **súčasnosti/teraz** však musí úvodný a konečný obrázok takej série niekto nakresliť ručne.

Reader's Digest Výber

9. a) Prečítajte texty.

A. Labute vozia pri plávaní svoje mláďatá na chrbte. Vďaka tomu sa môže rodič pohybovať rýchlo. Nemusí dlho vyčkávať nemotorných potomkov. Na chrbte rodiča sú mláďatá ochránené aj pred nepriateľmi.

B. V jednom meste vrany využívajú semaforey. Na semaforoch pozorujú zmenu farieb. Na červenú položia vrany pod kolesá auta orech. Na zelenú sa auto pohne. Pneumatika rozdrví škrupinu. Potom priletí vrana a pochutná si na jadre!

b) Považujete obsah textov za reálny?

- Ak áno, povedzte, čo vyplýva z textov o správaní živočíchov.
- Ak nie, povedzte, čo vyplýva z textov o ich autoroch.
- Ak sa neviete rozhodnúť, navrhните, ako a kde sa dajú informácie z textov overiť.

c) Určte vo vetách všetky rozvíjacie vetné členy, ktoré poznáte. Môžete použiť rôzne spôsoby označenia vetných členov.

A. označenie skratkami: predmet = **Pt**, príslovkové určenie miesta/času = **PuM/PuČ**

B. farebné odlišenie: Na červenú položia vrany pod kolesá auta orech.

10. a) **Tvoríte** Vymyslite vtipné vety, v ktorých Kráľ času pomiešal minulosť, prítomnosť a budúcnosť. Podčiarknite v nich príslovkové určenie času.

Vlani som mal trinásť rokov. O rok budem mať dvanásť.

Čo už viem

- ☐ Viem vysvetliť, čo je príslovkové určenie a aké jeho druhy rozlišujeme.
- ☐ Viem vhodnými otázkami zistiť vo vete príslovkové určenie miesta a času.

Stopy odhaľujú spôsob a príčinu

príslovkové určenie spôsobu • príslovkové určenie príčiny

1. a) Viete sa orientovať v prírode? Prečítajte si o tom.

V noci sa orientujem **podľa hviezd**. Vo dne sa orientujem **podľa Slnka** a **hodiniek**. Ak nemám hodinky, tak sa orientujem **podľa kvetných hodín**. Svetové strany sa dajú určiť aj **podľa machu**. Poznám tieto znaky **dobre**. Pri potulkách lesom sa vďaka svojim vedomostiam cítim **bezpečne**. Znaky v prírode ma **spoľahlivo** dovedú späť.

b) Ktorý základný vetný člen rozvíjajú vyznačené vetné členy? Pomocou vhodnej otázky zistíte, ktorú okolnosť deja vyjadrujú.

2. a) Podčiarknite vo vetách prísudok.

Turisti sa dobre pripravili na túru. Dôkladne si preštudovali trasu. Pokojne sa rozlúčili s príbuznými. Vlakom sa odviezli do Liptovského Mikuláša. Ďalej už kráčali pešo. Z dolín stúpali strmo na najbližší štít. Kráčali pomaly. Opatrne stúpali po ostrých kameňoch. Slnko začalo silnejšie pripekať. Vrch Baníkov sa zreteľne črtal pod jasnou oblohou. Bez námahy sa na jeho štít nedostane nik. Turisti sa k nemu vytrvalo približovali. Pod nohami vržďalo drobné skálie. Noha sa sem-tam pošmykla na hladkej skale. Vydýchli si až na vrchole. Na štíte ich čakal úžasný pohľad.

b) Pomocou vhodných otázok vyhľadajte a potom zakrúžkujte príslovkové určenie.

Príslovkové určenie spôsobu vyjadruje, akým **spôsobom** sa uskutočňuje dej slovesa v **prísudku**. Zisťujeme ho otázkami **Ako? Akým spôsobom?**

Cítim sa bezpečne .	Ako sa cítim?	Bezpečne .
Prišli sme autobusom .	Ako sme prišli?	Autobusom .
Orientujem sa podľa hviezd .	Akým spôsobom sa orientujem?	Podľa hviezd .

3. Vyhľadajte príslovkové určenia. Určte ich druh.

(príslovkové určenie: miesta = PuM času = PuČ spôsobu = PuS)

Odyseus znova vyplával na zvlnené more. Vial priaznivý vietor a cesta sa veselo míňala.

Po niekoľkých dňoch plavby uzrel pevninu. Proti jasnému nebu sa jasne črtali obrisy hôr.

Odyseovi však nebolo súdené dosiahnuť pobrežie bez pohromy. Boh Poseidon zlostne trojzubcom rozzúrnil more. Zem i nebo sa náhle zahalili do mračien. Nariekajúceho Odysea nečakane spláchla vlna do mora. Bezmocne sa zmietal vo vlnách dva dni a dve noci. Tretieho dňa ho ako zázrakom veľká vlna vyniesla na pevninu.

4. a) Vo vetách podčiarknite príslovkové určenie spôsobu.

Dokázali sme to bez pomoci. Brzdy prudko zaškrípali. Pohľadom zablúdil na jej tvár. Kto vysoko skáče, nízko padá. Kone sa cvalom rútili po ulici. Prednášateľ hovoril zaujímavo. Bezmyšlienkovite kráča domov. Úprimne sme sa porozprávali. Bez slova sa pobrala preč. Ľudia sa veselo zasmiali. Dýchal čoraz rýchlejšie. Precestovali krajinu krížom-krážom. Pred výsadbou hrablami upravíme záhon. Chodí pyšne ako páv.

b) Ktorý slovný druh plní úlohu príslovkového určenia spôsobu? Zatriedte ho do tabuľky.

Príslovkové určenie spôsobu	
príslovka spôsobu	pád podstatného mena

Príslovkové určenie **spôsobu** býva vyjadrené

- **príslovkou:** *nebadane* vyplával, *jasne* sa črtali, *hovorí po slovensky*,
- **pádom podstatného mena:** *trojzubcom* rozzúrili, *vznáša sa ako pierko*.

5. a) Tvorte vety podľa tabuľky.

Kto? Čo?	Čo robí?	Komu? Čo?		Kde?	Ako?
Lekár	ošetruje	chlapcovi	kolenom	v ordinácii	pozorne.

b) V utvorených vetách upravte slovosled. Skúšajte viaceré možnosti a najlepšiu verziu napíšte.

6. K slovesu doplňte po tri príslovkové určenia spôsobu.

hovorí – _____

skáče – _____

spievajú – _____

7. Podčiarknite príslovkové určenia spôsobu.

Komunikujeme rôznymi spôsobmi. Niektorí sa najradšej vyjadrujú písomne. Vytrvalo píše esemesky. Komunikatívni ľudia sa s obľubou dorozumievajú ústne. Pri tom má úlohu aj farba hlasu. Tá pôsobí na ľudí rôzne. Ivanov hlas znie napríklad zvučne a energicky. Potom sa aj Ivanova osobnosť javí zdravo a rozhodne. Lena hovorí nosovo. Na niekoho to pôsobí nudne. Július rozpráva chrapľavo. Znie to mužne, ale aj neohrabane. Terézia občas spieva. Jej hlas znie piskľavo.

8. Tvoríte Utvorte vety s príslovkovým určením spôsobu. (Použite slová z ponuky ako príslovkové určenia spôsobu.)

pohodlne, ceruzkou, srdečne, lyžicou, vlakom, po slovensky

9. a) Prečítajte text.

Odyseus sa s námorníkmi **pre obavy** z nebezpečenstva ukryl v jaskyni. Za súmraku sa vonku ozvali dunivé kroky. Gréci strpli **od hrôzy**. Do jaskyne vstúpil obor Polyfemos. **Od jeho krokov** sa z povaly sypal piesok. Gréci sa **od strachu** zhĺkli k sebe. Obor uprel na nevítaných hostí svoje jediné oko. „Kto ste?“ spýtal sa Polyfemos. „Sme Gréci, plavíme sa domov z Tróje, v búrke sme prišli o loď. Prosíme ťa o pohostinstvo,“ odpovedal Odyseus. **Náročky** zatajil, že ich loď kotví pri pobreží. **Od** obrovho **smiechu** až ozvena zaburácala v jaskyni...

b) Zistite, ku ktorému základnému vetnému členu významovo patria vyznačené slová.

c) Ktorú otázku možno položiť k prísudku?

10. a) Podčiarknite prísudok.

Diváci od nadšenia dupotali nohami. Náročky menili rytmus dupotu. Pre víťazstvo svojho favorita by urobili aj nemožné. Pretekári od únavy spomaľovali tempo. Favorit súťaže sa do čela nedostal náhodou. V cieľi od radosti zdvihol ruky nad hlavu. Fotoreportéri od túžby dostať sa k víťazovi čo najbližšie takmer prevrhli zábrany. Príbuzným víťaza zas vyhĺkli slzy od dojatia.

b) Pomocou vhodnej otázky vyhladať a potom podčiarknite príslovkové určenie, ktoré rozvíja prísudok.

c) Vypíšte príslovkové určenie príčiny a zatriedte ho do tabuľky.

Príslovkové určenie príčiny	
príslovka	pád podstatného mena

Príslovkové určenie príčiny vyjadruje, **prečo** sa uskutočňuje dej slovesa v prísudku.

Zisťujeme ho otázkami **Prečo? Pre akú príčinu?**.

Dupotali *od nadšenia*.

Prečo dupotali?

Od nadšenia.

Neprišiel do školy *pre chorobu*.

Pre akú príčinu neprišiel?

Pre chorobu.

Príslovkové určenie príčiny býva vyjadrené

- **príslovkou:** *Náročky sa vrátila späť.*
- **predložkovým pádom podstatného mena:** *Deti vyskakovali od radosti.*

11. Tvoríte Vyberte si tému na krátke rozprávanie alebo dynamický opis. Použite rozličné druhy príslovkových určení.

A. Ako pokračovala plavba Odysea do rodného Grécka

B. Ako sa niekto môže stať víťazom (súťaže, pretekov a pod.)

12. a) Doplňte chýbajúce vetné členy vo vete. Určte ich druh.

| Kto?
Čo? | Čo robí? | Ako? | Kde? Kam?
Odkiaľ? | Kedy? | Prečo? | Vetný člen |
|-------------|----------------|------------|----------------------|--------------|--------------|------------|
| Mama | si vyspevovala | nahlas | | ráno | od radosti. | |
| Kocúr | pribehol | ako strela | k tanieru | | od hladu. | |
| Auto | zatrúbilo | nahlas | pred domom | na poludnie | | |
| Vedro | spadlo | | na dlažbu | vtom | náhodou. | |
| Tréner | jasal | nadšene | v šatni | | od šťastia. | |
| Hlasy | sa ozývali | silno | | pred chvíľou | pre nezhodu. | |

b) Páči sa vám slovosled viet v tabuľke? Povedzte vety nahlas a použite vhodnejší slovosled.

c) Vyberte si a spoločne napíšte vety s najvyhovujúcejším slovosledom.

V slovenčine nie je pevný, ustálený **slovosled**. Poradie slov (slovosled) vo vete sa môže obmieňať podľa toho, čo chceme zdôrazniť. Keď zmeníme slovosled, zmení sa aj význam vety:

Vonku sa ozývali hlasy. Hlasy sa ozývali vonku. Hlasy sa vonku ozývali.

13. a) Vyhľadajte príslovkové určenia, určte ich druh a slovný druh, ktorým sú vyjadrené.

Vietor prudko búšil do drevenej šopy. () Do okna sa vopchala čias strapatá hlava. () Na plechu rozvoniávali tekvicové jadierka. ()
 Vtom mi Anka skočila rovno do cesty. (; ;)
 Kvety sa majú polievať zrána. () Do večera máme ešte dosť času. ()
 Pre chorobu sa nezúčastnil výletu. () Novými hrablami začal hrabať popadané lístie. () Mesiac vyzeral ako veľká žltá lopta. ()

b) V dvojiciach si vyberte jednu vetu a obmeňte v nej slovosled. Vysvetlite, ako sa obmenil význam vety.

14. Prečítajte text.***Je to možné?***

Keď sa príliš oteplí, jašterica obyčajná z africkej Namíbijskej púšte začne predvádzať podivuhodný tanec. Niekedy dvíha nohy striedavo hore a dole. Inokedy si ľahne do piesku na brucho a zdvihne všetky štyri nohy naraz.

a) Z textu nevyplýva,

- A.** za akých okolností začne jašterica zvláštny tanec.
- B.** v ktorej časti dňa začne jašterica zvláštny tanec.
- C.** akým spôsobom prevádza jašterica zvláštny tanec.
- D.** v akých prírodných podmienkach žije jašterica obyčajná.

b) Podčiarknite vo vetách textu predmet.

c) Pomocou vhodných otázok rozlíšte vo vetách príslovkové určenia. Vypíšte ich.

15. a) Posviette si na prísudok a zistite, ktorými vetnými členmi môže byť rozvitý.

Trhovníci predávajú na námestí jablká. Teta si ich opatrne kladie do košíka. Trhovníčka s úsmevom núka ovocie ďalším zákazníkom. Starší pán okúňavo prestupuje z nohy na nohu. Dnes si zabudol doma okuliare. Nemôže si správne vybrať. Trhovníčka mu prisunie debničku bližšie. Po chvíli spokojne odchádza s plnou taškou.

b) K prísudku napíšte rozvíjacie vetné členy a ich druh odlište farebne.

predávajú _____
 si kladie _____
 núka _____
 prestupuje _____
 zabudol si _____
 nemôže si vybrať _____
 prisunie _____
 odchádza _____

Čo už viem

☐ Viem vhodnými otázkami zistiť vo vete príslovkové určenie spôsobu a príčiny.

Aj veta môže mať dvojčatá či päťorčatá

viacnásobný vetný člen

1. a) Prečítajte text.

Aké sú životné hodnoty mládeže?

Hodnoty a hodnotová **orientácia** predstavujú dôležitú stránku osobnosti. Spolu s **potrebami**, **záujmami** a **postojmi** vytvárajú podnety ku konaniu človeka a určujú smer tohto konania. Hodnoty silnejšie formujú vzťah človeka ku skutočnosti než **názory** a **postoje**. Nemenia sa tak rýchlo ako názory a sú užšie späté s osobnosťou. Na formovaní hodnôt sa podieľa **rodina**, **škola**, sociálne **prostredie**, **rovesníci**, ale v konečnom dôsledku aj celá **spoločnosť**.

Podľa realizovaných výskumov mladí ľudia najväčšiu dôležitosť pripisujú **zamestnanosti**, šťastnému **manželstvu** a **deťom**, **harmónii** v živote, ale aj **zdraviu** a **priateľstvu**. Na druhej strane najnižšiu dôležitosť priznávajú **vlastenectvu**, **láske** k vlasti.

Podľa prieskumu Iuventy

b) Slovo **hodnota** použité v texte znamená

- A. cenu. B. úžitok. C. dôležitosť. D. cennosť.

c) Ktoré z tvrdení je nepravdivé?

V našom živote sú menlivé a nestále

- A. názory. B. známosti. C. záujmy. D. hodnoty.

d) Popremýšľajte o tom, ktoré tri hodnoty sú najdôležitejšie vo vašom živote a doplňte ich do vety. Môžete napísať aj iné hodnoty, než sú v texte.

Pre mňa najdôležitejšie hodnoty predstavuje _____, _____ a _____.

2. a) Zistite, ku ktorému vetnému členu sa významovo viažu vyznačené slová v texte úlohy 1. Vetný člen podčiarknite.

b) Pracujte v dvojiciach. Každá dvojica preskúma jednu vetu a bude zisťovať, ktorým vetným členom sú vyznačené slová.

 Dva alebo viaceré rovnocenné vetné členy tvoria **viacnásobný vetný člen**:
Za najdôležitejšie hodnoty považujem **zdravie**, **rodinu** a **vzdelanie**.

Viacnásobný vetný člen môže byť:

- **podmet**: Cvičia **rodičia** aj **deti**.
- **predmet**: Čítam **mejly** a **správy**.
- **príslovkové určenie**: Môžu pricestovať **vlakom** alebo **autobusom**.

Jeho **členy** sú oddelené **čiarkou**. **Posledný člen** je pripojený spravidla **spojkou**.

3. Napíšte celými vetami odpovede na otázky a v odpovediach podčiarknite viacnásobný vetný člen. Prvé dva členy oddelíte čiarkou a tretí pripojíte spojkou.

Ktoré tri vyučovacie predmety máš najradšej?

Ktoré tri dni v týždni sú tvoje najobľúbenejšie?

Napiš mená troch spolužiakov alebo spolužiačok, s ktorými si najlepšie rozumieš.

4. a) Prečítajte text a podčiarknite spojky, ktorými je spájaný viacnásobný vetný člen. Zopakujte si, čo viete o písaní čiarky pred spojkami, a zdôvodnite interpunkciu vo vetách.

Nadanie a záujmy si môžu žiaci rozvíjať v záujmových krúžkoch. V našej obci sa nachádza centrum voľného času aj umelecká škola. Žiaci k nám prichádzajú z obce i z okolia. Niektorí cestujú zblízka, ale aj zďaleka. Na krúžky budú chodiť v pondelok, v stredu alebo v piatok. Na začiatku roka si môžeme vybrať krúžky alebo nepovinný predmet. Váhal som medzi dvoma krúžkami. Vyberiem si futbal či stolný tenis? Napokon som si vybral oba, ba aj tretí. Bude to dramatický krúžok a spev. Vraj budeme nacvičovať scénky, dokonca aj divadlo. Vyzerá to zaujímavo a lákavo. Prírodovedný ani počítačový krúžok tento rok navštevovať nebudem. Možno nabudúce.

- b) Vyhľadajte vo vetách viacnásobné vetné členy a zaradte ich podľa druhu.

Viacnásobný podmet		
Viacnásobný predmet		
Viacnásobné príslovkové určenie	miesta	
	času	
	spôsobu	

Členy viacnásobného vetného člena sa priradujú

- **bez spojok:** Prišiel potichu, nebadane.
- **spojkami a spájacími výrazmi**
 - **a, i, aj, ani:** Víta rodinu **a** známych. Nemali už chlieb **ani** pečivo. Poštár roznáša listy **aj** balíčky.
 - **ba aj, ba i, ba ani, nielen – ale aj:** Zje veľa, **ba** hltavo. Prišli **nielen** deti, **ale aj** dospelí.
 - **ale, no, lež:** Navarili dobre, **ale** málo. Zajtra bude teplo, **no** veterno.
 - **alebo, buď, či:** Pozrieme to v novinách **alebo** v televízii. Želáte si džús **či** čaj? Chcem byť **bud'** maliar, **bud'** automechanik.

5. a) Prečítajte text a zistite, čo v ňom nie je v poriadku.

V bežnom živote má každý človek množstvo rozmanitých potrieb. Sú to potreby každodenné alebo občasné. Človek potrebuje jesť a piť. Má potrebu uznania lásky pokoja oddychu bývania pohodlia cestovania. Všetky tieto stavy majú spoločné to že nám buď niečo chýba alebo niečoho máme príliš veľa.

K životne nevyhnutným potrebám patria hygienické potreby potreby stravovania bývania odievania atď. Človek má aj kultúrne potreby. Túži ísť do kina divadla na nákup a pod.

Potreby máme individuálne a kolektívne. K individuálnym patria konkrétne potreby. Napríklad kúpiť si jogurt alebo rožky. Ku kolektívnym patria potreby určitého počtu ľudí, napríklad obyvateľov sídliska. Tí potrebujú pešiu zónu lekáreň alebo kruhový objazd. Podľa druhu rozlišujeme potreby hmotné a nehmotné. Niektorí majú potrebu vlastniť dom chatu auto alebo módne oblečenie. K nehmotným potrebám patrí vzdelávanie priateľstvo ocenenie pochvala.

- b) Doplňte čiarky a zdôvodnite ich.

- c) Zakrúžkujte spojky, pred ktorými sa čiarka nepíše.

- d) Text s doplnenými čiarkami prečítajte znova nahlas a vhodne uplatňujte zvukové vlastnosti reči.

6. Vypíšte z textu úlohy 5 deväť potrieb, ktoré považujete za najdôležitejšie. Potom očísľujte ich poradie podľa dôležitosti.

7. a) Precvičte si písanie čiarky pred ďalšími spojkami a spájacími výrazmi vo viacnásobnom vetnom člene.

b) Spojky zakrúžkujte a spoločne zdôvodnite písanie alebo nepísanie čiarky pred nimi.

Či sobota či nedeľa, ide sa na výlet. Na výletoch s rodičmi občas zjídeme do reštaurácie alebo bufetu. Otec vždy musí mať nielen polievku ale aj hlavné jedlo. Mame stačí polievka či zeleninový šalát. Ja nemám rada fazuľovú polievku ani bryndzové halušky. Rada si dám palacinky ba dvojité porciu. Môj brat si vždy objednáva halušky ale bez slaninky. Nemali však ani bryndzové halušky ani palacinky. Rozhodovali sme sa pre lazane či špagety. Čašník sa pýta: „Na pitie prinesiem alebo džús alebo čaj?“ Po obede a krátkom oddychu rodičia zvažujú: „Bud' pôjdeme po zelenej bud' po modrej. Časovo to vyjde rovnako. Začína sa mračiť a mali by sme prísť domov ešte pred dažďom alebo búrkou.“

8. Vlastnosť, ktorá môže zlepšiť ľudské spolunažívanie, je ukrytá v začiatočných písmenách.

Zvládanie, znášanie bez odporu aj niečo nepríjemné.	1.	T	
Zrieť sa niečoho v prospech iného.	2.		
Vlúdne správanie	3.		
Schopnosť vcítiť sa do pocitov iného.	4.		
Uplatňovanie rozumu v konaní.	5.		
Nezávislosť.	6.		
Nevyvolávanie konfliktov.	7.		
Vnímavosť.	8.		
Začiatočný podnet na činnosť.	9.		
Zachovanie tajnosti autora diela, pôvodu diela.	10.		

Čo už viem

- ☐ Viem vo vete rozlíšiť *viacnásobný vetný člen*.
- ☐ Viem určiť, ktorým vetným členom je konkrétny *viacnásobný vetný člen*.
- ☐ Ovládam interpunkciu vo vete s *viacnásobným vetným členom*.

Jeden za dvoch

jednočlenná veta

1. a) Prečítajte text.

Búrka

Videl si už príchod letnej búrky? Úchvatný pohľad sa naskytá najmä v horách. Spočiatku nič nevidíme. Iba cítime čosi v kostiach. Akoby niečo viselo vo vzduchu. Veľmi ďaleko zbadáme záblesky. Začujeme vzdialený hrom. Belavé oblaky zmiznú. Na nebo sa natisnú tmavé mraky. Svet sa zmenší a stmavne. Vtáci stíchnu. Náhle pocítime studený vietor. Začne kmásať konáre. Postahuje z cestičiek prach. Zodvihne lístie do výšky. Už sa musíme pred vetriskom skryť. Vtom celkom blízko rozčesne oblohu blesk. Ožiarí pol neba. Zarachocí hrom. Jeho dunenie chvíľu doznieva. A vtom sa znova zablysne. Ohlušujúco zahrmí. Rozprší sa. Leje ako z krhly. Úplne sa zotmie. Po chvíli sa búrka unaví. Už len prepícha. Rozjasňuje sa.

b) Ku ktorému druhu opisu patrí text?

c) Precvičte si vyhľadávanie a určovanie základných vetných členov. Podmet podčiarknite **červenou** a prísudok **zelenou** farbičkou.

d) V ktorých vetách sa nedali určiť základné vetné členy? Zvýraznite ich.

e) Povedzte, aké pocity môže človek prežívať pri silnej búrke.

f) Porovnajte zvýraznené vety s nasledujúcimi vetami. Dá sa v nich zistiť podmet?

Striaslo ma od studeného dažďa. Myklo ma od strachu. Prišlo mi zle.

Vety, ktoré nemajú podmet, sa nazývajú **jednočlenné vety**. Jednočlenná veta má iba jeden základný vetný člen – **vetný základ**: *Prší. Úplne sa zotmelo. Striaslo ma od zimy.*

2. a) K obrázkom utvorte po tri jednočlenné vety. Vetný základ utvorte v prítomnom, minulom aj v budúcom čase.

b) Zistite, v ktorej osobe a rode je sloveso vo vetnom základe. Zakrúžkujte príponu, ktorá prezrádza rod.

3. a) Rozlíšte jednočlenné a dvojčlenné vety. V jednočlenných vetách podčiarknite vetný základ.

Odhodilo ma nabok.
Mačiatko pichlo ňufák do mraveniska.
V hlave mi od rána šumí.
Na panvici škvrčí masť.
Kole ma v boku.
Duša jej za ním piští.
Seklo ho v krížoch.

Vetrisko zhodilo popolnicu.
Pichlo ma v boku.
V lístí šumí vetrík.
Od hladu mi škvrka v bruchu.
V hore sa kolú jelene.
Piští mi v uchu.
Chlapec už seká dobrotu.

- b) Zistite, ktorý slovný druh plní úlohu vetného základu. _____

4. a) Prečítajte vety na obrázkoch. Dá sa v týchto vetách zistiť podmet?

Usúdte, o ktorý druh vety môže ísť.

- b) Predstavte si, že ste práve dopísali knihu (príbehov alebo básní). Vymyslite jej názov.

_____ alebo _____

- c) Skúste napísať posledný odsek záverečnej kapitoly.

- Jednočlennými vetami** pomenúvame
- prírodné javy a úkazy: *Svitá. Zmráka sa.*
 - fyzické a duševné stavy: *Pichá ma pri srdci. Dusí ma.*

Jednočlennými vetami sú aj

- názvy podnikov, kníh: *Zentiva, Biely tesák.*
- výkriky, pozdravy, prejavy citov a pocitov: *Pozor! Super! Ahoj! Bří!*
- príkazy a zákazy: *Nefajčiť! Nestúpať po trávniku!*

- Jednočlennú vetu** rozlišujeme

- **slovesnú** → **vetný základ** je vyjadrený **slovesom**: *Opäť mrholí. Neklopať!*
- **neslovesnú** → **vetný základ** je vyjadrený: **podstatným menom**: *Lekáreň. Cesta na mesiac.*
citoslovcom: *Haló! Hurá!*

5. a) Rozlíšte dvojčlenné a jednočlenné vety. Jednočlenné vety podčiarknite.

Hahó! Hahúúú! Hlas sa odrážal v dlhej ozvene. Striaslo ma. Zablúdil som v hlbokkej hore? Začalo sa stmievať. Vietor sa pchal dobiedzavo pod košeľu. Začalo ma oziabať. Hapčíí! Chlad mi oblizoval plecia. Kde si nájdem nocľah? Spomenul som si na hrdinov z Verneho knihy. Dva roky prázdnin. Áno! Oni si poradili, aj ja si poradím. Uvidel som skalný previs. Hurá! Nazbieral som trochu suchého raždia. Pokúsím sa vyčkať do rána. Úplne sa zotmelo. Lež driemoty neprichádzali. Prask! Cup! Hora bola plná prapodivných zvukov. Tma ako v mechu. Hádam ma nebude mátať? Zaspal som. Bžž! Ozvalo sa mi pri uchu. Svitalo. Ráno bolo nádherné. Zhora som uvidel chodník votkaný do hory, ktorý ma privedie do bezpečia. Uľavilo sa mi.

b) Z jednočlenných viet vypíšte vetné základy a roztriedte ich do tabuľky.

Jednočlenná veta	
slovesná	neslovesná

6. Tvoríte Vytvorte podobný napínavý príbeh z desiatich viet. (*Záhadný tieň, Sám v tobogane...*)
Vhodne použite aj jednočlenné vety.

Čo už viem

- ☐ Viem, čo tvorí jednočlennú vetu.
- ☐ Viem v jednočlennej vete zistiť vetný základ.
- ☐ Dokážem rozlíšiť jednočlennú vetu slovesnú a neslovesnú.

Opakovanie skladby

1. a) Rozvité vety upravte na holé vety.

Príroda nás udivuje svojou pestrosťou. Zvieracia ríša stále prináša prekvapenia. Obklopuje nás nesčíselný svet rastlín.

b) Ako sa nazývajú vetné členy v dvojici? _____

c) Aký sklad tvorí vypísaná dvojica vetných členov? _____

2. a) Vyhľadajte vety s nevyjadreným podmetom a podčiarknite ich.

b) Vety preskúmajte ešte raz a zakrúžkujte v nich príslovkové určenie. Určte druh príslovkového určenia.

Veverica suší nazbierané huby na stromoch.

Pod smrekom často nachádzame popadané vretená smrekových šišíek.

Šišku začína ohlodávať vždy zdola.

Smer ohlodávania údajne prezradí vevericu ľaváčku alebo vevericu praváčku.

V korune stromu bývajú odhryznuté aj konáre a výhonky.

3. a) Vyhľadajte a podčiarknite viacnásobný vetný člen. Doplňte čiarky.

b) Určte druh viacnásobného vetného člena.

Veverice majú na jedálnom lístku semená ovocie bobule huby miazgu stromov kôru mladých výhonkov. _____ Konzumujú i vegetačné a kvetné pupene ihličie a drobné živočíchy. _____ Zo semien sú na prvom mieste semená liesky semená zo šišíek, bukvice a žalude. _____

4. Vo vetách určte všetky vetné členy, ktoré poznáte.

Je to možné?

Slon africký má najdlhší nos zo všetkých živočíchov.

Chobot dospelého samca má dĺžku viac ako 2,5 metra.

Slony využívajú chobot pri zbieraní potravy, pri súbojoch a tiež ako orgán čuchu.

Ďatle používajú silný zobák na prevrtanie sa do stromu a na lov hmyzu.

Vták sa na strome udrží pomocou silných nôh a ostrých pazúrov.

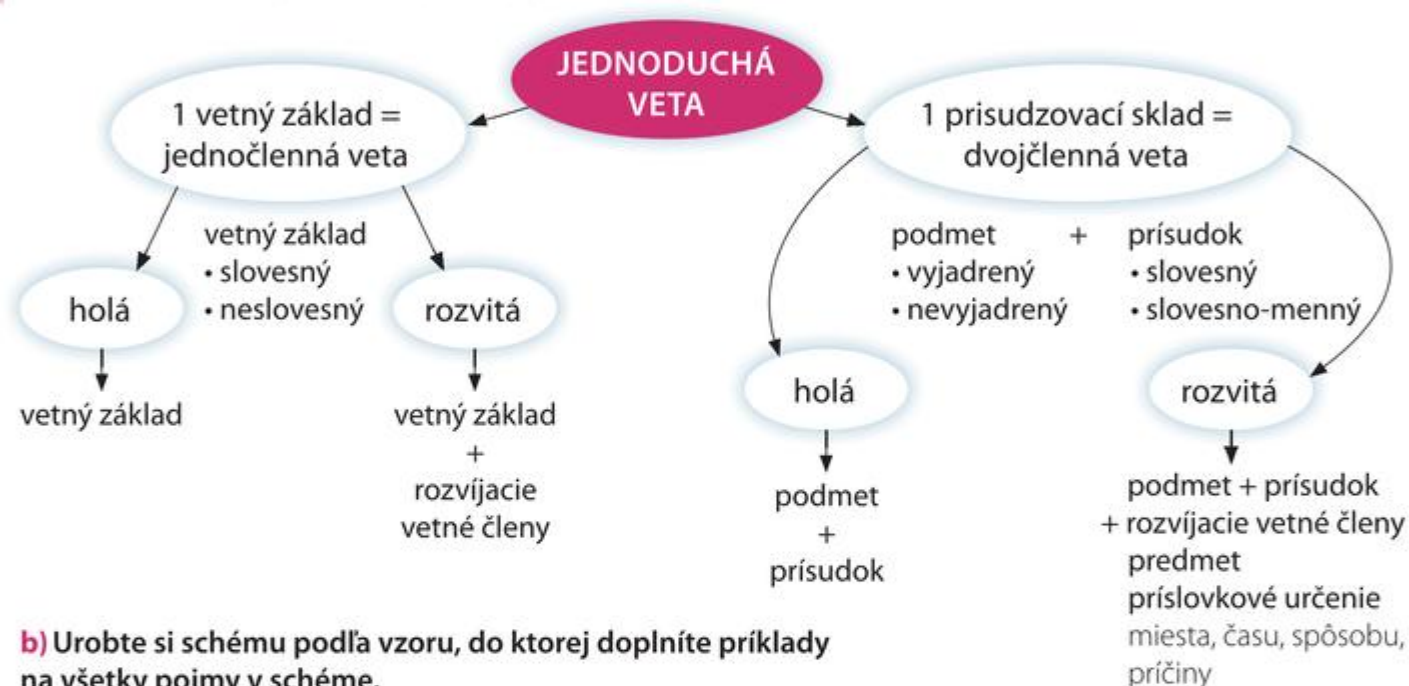
Pevné chvostové perá mu tiež poskytujú oporu.

5. Rozlíšte jednočlenné a dvojčlenné vety. Prisudzovací sklad v dvojčlennej vete podčiarknite **modrou** farbičkou a vetný základ v jednočlennej vete **červenou** farbičkou.

Sme noví obyvatelia sídliska. Začala tu vyčínať chrípka. Neobišla ani mňa. Hapčí! Ozývalo sa v škole, na ulici. S mamou hľadáme ordináciu detskej lekárky. „Aha! Tam! MUDr. Anna Svorková, detský lekár.“ Klop, klop! Dvere sa otvorili. Vošli sme do čakárne. Sestrička nám podala rúška. Pošteklilo ma v nose a hapčí! Lekárka ma potom počúvala stetoskopom. „Psst! Ticho! Veď nič nepočujem.“ Z ulice doliehal hrmot smetiarskeho auta. „Ťažšie sa mi dýcha, pani doktorka.“ „Nepichá ťa na hrudi?“ „Nie.“ „Budeš v poriadku. Do konca týždňa zostaneš doma. Budeš užívať tento sirup.“ „Ďakujem. Dovoľte!“

6. a) Pomocou schémy si zopakujte pojmy zo skladby.

- b) Urobte si schému podľa vzoru, do ktorej doplníte príklady na všetky pojmy v schéme.

Opakovanie učiva 7. ročníka

Ak si chcete počítat body za vyriešené úlohy, vpisujte ich do tabuľky za opakovaním.

1. a) Slová roztriedte podľa významu na jednovýznamové a viacvýznamové.

☐ šatňa, chrípka, rampa, bydlisko, bryndza, strapec, šapitó, chren, brada, jazvec, hlas

Jednovýznamové: _____

Viacvýznamové: _____

b) Vyberte po dve zo slov a použite ich vo vetách.

2. K expresívam napíšte neutrálne synonymá alebo synonymné výrazy.

☐ vydriduch – bezohľadne ziskuchtivý človek

lalotať – _____

machle – _____

šiplačka – _____

chichot – _____

chlpáč – _____

chmatkať – _____

chniapať – _____

vycierať sa – _____

3. Doplňte začiatkové písmená slov. Napíšte vysvetlenia slov, s ktorými sa stretávate v učebniciach.

☐ _ubtropický – _____ _ubstantívum – _____

_klimatizovať – _____ _similácia – _____

_iskriminácia – _____ _xplózia – _____

_xterný – _____ _ntiseptický – _____

_nfekcia – _____ _nfúzia – _____

_mprovizácia – _____ _nterný – _____

4. Slová roztriedte podľa dobového výskytu do tabuľky.

☐ heker, špacírka, žalárnik, dráb, hradská, kontajner, regula, galéra, notebook, džoging, šuster, serverovňa, denár

historizmy	
zastarané slová	
neologizmy	

5. a) **i** V texte vyhľadajte slová cudzieho pôvodu a podčiarknite ich. V *Slovníku cudzích slov* alebo na webovej stránke www.juls.savba.sk nájdite ich význam a informáciu prečítajte spolužiakom. Pracujte v dvojiciach.

Zariadenie na tvorbu virtuálnej reality umožňuje človeku vstúpiť do trojrozmerného prostredia a interagovať s ním. Na vytvorenie úplnej ilúzie iného sveta a premenu užívateľových pohybov v reálnom svete na konanie v syntetizovanej skutočnosti, často nazývanej kybernetický priestor, sú potrebné pohybové senzory a výkonné počítače.

Počítač musí byť spojený so širokou škálou hardvérových zariadení, ktoré užívateľovi zabezpečujú neustálu aktualizáciu spätnej väzby.

Ako dnes fungujú veci (úryvok)

- b) Vyberte si šesť slov cudzieho pôvodu a ich význam si zapíšte.

_____	-
_____	-
_____	-
_____	-
_____	-
_____	-

- c) Podčiarknite v texte slovné spojenia, ktoré majú rovnaký alebo podobný význam ako slovné spojenie *virtuálna realita*.

6. Prečítajte si texty a podčiarknite v ňom nespisovné slová.

Včera bola riadna kosa. Brat sa aj tak vybral na didžinu. Keď na záver dídžeje povedal „Dovi, kámo!“, brat šiel domov. Cestou mu riadne lepilo. Pri garážach sa motali nejakí grafitáci. Bál sa, že sú to fetáci a budú pýtať bubáky. Potom mal doma z toho depku. Foter sa isto nahnevá, keď uvidí posprejovanú garáž.

7. a) **👄** Vžite sa do situácie zobrazenej na fotografii a hovorte o nej podľa otázok.

- Čo môže byť témou rozhovoru?
- Čo prezrádza mimika a gestá členov rodiny?
- Je komunikácia v rodine vyvážená?

- b) Charakterizujte komunikáciu z pohľadu asertivity a efektívnosti.

8. **👄** Diskutujte.

- S ktorým druhom komunikácie sú spojené ikony na obrázku?
- Ako sa realizuje táto komunikácia?
- Čo umožňuje táto komunikácia?
- Aké sú jej výhody a nevýhody v porovnaní s inými spôsobmi komunikácie?

9. Predstavte si, že ste niektorou z osôb na obrázkoch. Podľa ich neverbálnej komunikácie si predstavte tému a priebeh komunikácie. Situácie v dvojiciach/trojiciach predvedte.

10. a) Prečítajte text. Podčiarknite abstraktné podstatné mená.

Najvýznamnejšie životné hodnoty Slovákov

Pre vyše polovicu Slovákov je najväčším šťastím v živote zdravie. Prajeme si ho navzájom pri každej narodeninovej oslave, životnom jubileu či v novoročných pozdravoch.

Láska alebo peniaze?

Slováci príliš veľkými romantikmi nie sú. Aj keď rozdiel nie je výrazný, peniaze nás robia predsa len o niečo šťastnejšími ako láska. Až každý deviaty Slovák v prieskume uviedol, že šťastie v jeho živote závisí predovšetkým od peňazí. V podmienkach vysokej nezamestnanosti, ktorá trápi niektoré regióny, sa niet čo čudovať, že práve peniaze sú pre mnohých tou najdôležitejšou hodnotou.

europskenoviny.sk

- b) **Tvoríte** Napíšte tri vety o svojich najdôležitejších hodnotách a stručne ich zdôvodnite.

11. a) Prečítajte si neúplný text.

_____!
Stretli sme sa na tomto zhromaždení, _____ sme slávnostne ukončili školský rok. Od svojich triednych učiteľov ste si prevzali vysvedčenia _____ diplomy. Všetci si navyše zaslúžite slová pochvaly a povzbudení, _____ ste desať mesiacov pracovali na svojom vzdelaní. Viete, _____ po prázdninách budete vo svojom úsilí pokračovať. _____ chcete byť ako ôsmaci úspešnejší, vytrvajte v tomto odhodlaní. Verím, že prázdninový čas vám dodá energiu a nové sily.

Želám vám veľa slnka, vody, športu, _____ nezabudnite pritom na zdravie a bezpečnosť!

- b) Doplňte chýbajúcu časť v úvode textu.

Pomenujte slohový útvar, ku ktorému patrí text. _____

- c) Rozlúštite všetky spojky a niektoré z nich správne doplňte do viet.

bolea	ihoc	nia	d'ub	kde	oble	ič
ka	ja	ela	ež	yba	oak	tožpere

12. a) Prečítajte text.

Hoci už bol začiatok októbra a bola jeseň, bolo veľmi teplo. Bolo presne dvadsaťdva stupňov v tieni. Pani Brdková sa v zajačom kožuchu potila a ľudia na ulici na ňu zvedavo zízali. Ale na to, že sa na ňu ľudia zvedavo pozerajú, už bola pani Brdková zvyknutá. Väčšinou mala na sebe nejaký kus oblečenia, ktorý ľuďom pripadal zvláštny. Buď sa nehodil k ročnému obdobiu, alebo na momentálnu príležitosť. Pani Brdková chodila hrať tenis v čiernych nohaviciach, do opery si obliekla džínsy, po mlieko išla v hodvábnych šatách a do kina v horolezeckých nohaviciach. „Chceš tým ľudí dráždiť,“ tvrdil lekárnik Egon.

Ale to nebola pravda. Pani Brdková tým nechcela nikoho dráždiť. Zo skrine si vzala vždy to oblečenie, ktoré bolo najbližšie.

Christine Nöstlingerová: Konrád z konzervy (úryvok)

b) Čím bola zvláštna pani Brdková? Ktorými prídavnými menami by ste pomenovali jej povahu?

c) Ako sa nazýva opis pani Brdkovej?

d) Vyhľadajte v texte pomnožné podstatné mená a určte ich vzor.

e) Podčiarknite príslovky a tri z nich skúste nahradiť synonymom.

f) Vyhľadajte prídavné mená, v ktorých sa uplatnilo pravidlo o rytmickej krátení. Vypíšte ich a napíšte k nim synonymá. V prípade potreby použite *Súčasný slovník slovenského jazyka (SSSJ)*.

13. a) Vyplnite doplňovačku s číslovkami.

1. 1. (deň)
2. 4 (šiat)
3. 5x (vítaz)
4. synonymum uvítať (2. os. sg., rozkaz. spôsob)
5. synonymum byť na konci
6. 15 (žiaci)
7. (prví) 8 (odspodu)
8. synonymum veľa
9. 5. x (vyhral)

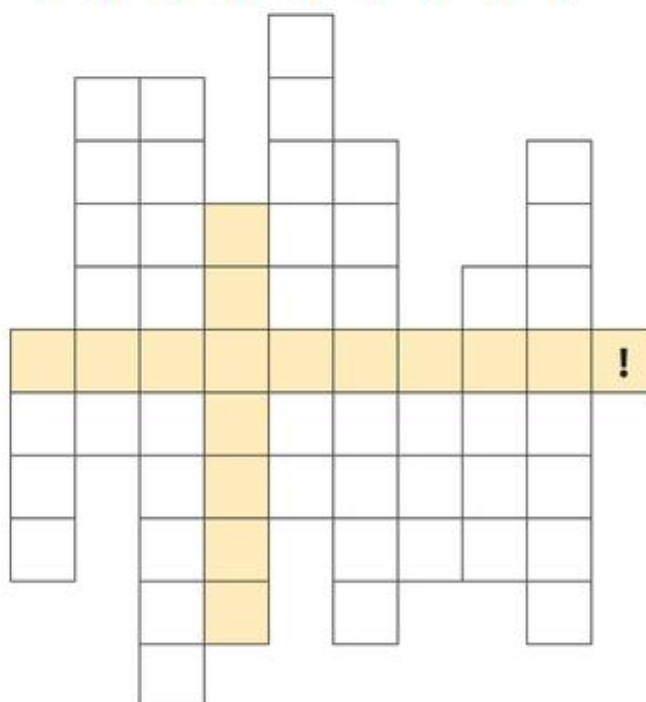
b) Tvoríte Splňte žiadosť ukrytú v tajničke a napíšte vtipný pozdrav prázdninám. Použite aj jednočlenné vety.

Ahoj, prázdniny!

Už sa ma nemôžete dočkať, však?

Alebo je to _____

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9.

14. a) Prečítajte text a predstavujte si v mysli jeho obsah.

Timy vyrazil k dverám, a keby Ema nebola rýchlejšia, bez zaváhania by vybehol na zakázanú strechu. Ema ho zadržala a prísne naňho pozrela: „Opováž sa! Poviem to na teba!“

Timy sa jej vyšklbol, ale prah neprekročil a zostal stáť vo dverách.

Pred ním sa rozprestieralo veľkolepé mesto poskladané z obdĺžnikov. Najbližšie budovy boli staré, sivé a matné, bez ladu a skladu nahádzané na rozsiahlej plochej pláni ako zápalkové škatulky, no centrum sa postupne dvíhalo do výšky a ostré špice mrakodrapov sa doslova kúpali v slnečných lúčoch. Vďaka anténam vyzerali ako rakety pripravené preraziť nebeskú klenbu a na kusy rozpárať oblaky. Sklenené fasády odrážali slnečnú žiaru, modré nebo aj oblaky ako zrkadlo. Deti cez okno vždy videli len mrakodrapy v centre a netušili, že mesto je také obrovské.

Monika Kompaníková: Koniec sveta a čo je za ním (úryvok)

b) Vyberte pravdivé tvrdenie.

☐ Úryvok patrí k vecnej literatúre.

☐ Postavy Timy a Ema sú študenti.

☐ V úryvku nie je priama reč.

☐ Na rozprávanie nadväzuje opis.

c) Napíšte, ktorý druh opisu je v úryvku, a svoje tvrdenie zdôvodnite.

d) Vypíšte z prvej vety prvého odseku a z priamej reči slovesné tvary a určte ich gramatické kategórie.

Slovesný tvar	Gramatické kategórie

e) Vypíšte z textu zámená a určte ich druh.

15. Tvoríte Napíšte krátku charakteristiku človeka, ktorého dobre poznáte. Jeho vlastnosti vyjadrite vo vetách s viacnásobným vetným členom.

TEST 5

Chlapci z akadémie ISCA

V Anglicku panovalo horúce leto. V jednej škole vo vzdialenom kúte krajiny však chlapci smeli nosiť iba dlhé nohavice.

Bolo to mučenie. Na hodinách im bolo tak teplo, že sa nedokázali sústrediť. Ale zvlášť nespravodlivé bolo, že dievčatá mohli nosiť krátke sukne! Nakoniec sa malátni, unavení a spotení chlapci vydali do kancelárie riaditeľa.

„Chceme nosiť kraťasy,“ žiadali.

„Krátke nohavice nie sú súčasťou školskej uniformy,“ rázne odpovedal riaditeľ.

„Ale dievčatá nosia sukne,“ naliehali chlapci.

„Dobre,“ zlomyseľne povedal riaditeľ, „aj vám dovoľujem nosiť sukne.“

Po vyučovaní sa chlapci zhromaždili v tieni obrovského stromu na školskom dvore.

„Čo budeme robiť?“ opýtal sa jeden z nich.

„To je jasné,“ odpovedal druhý, „od zajtra nosíme sukne.“

„Nemôžeme nosiť sukne!“

„Čo sa ti nepáči na sukniach?“

„Sú to vlastne šortky bez látky uprostred. A tá aj tak iba tlačí a zarezáva sa do zadku.“

„Takže do toho ideme?“ opýtal sa ktosi.

„Ideme,“ súhlasili všetci.

Na druhý deň prišli chlapci do školy v sukniach.

Večer o tej udalosti písali všetky noviny v krajine. Titulky zneli: „Chlapci nosia sukne na protest proti uniformám!“ Do školy sa hrnuli fotografi, aby získali zábery kamarátov smejúcich sa a pózujúcich v nových sukniach, a ľudia z celého sveta posielali k novinovým článkom komentáre, v ktorých chlapcom blahoželali.

Po pár dňoch to riaditeľ vzdal a pravidlá sa zmenili. Novinové titulky po celom svete hlásali: „Chlapci v sukniach porazili školu!“

Ben Brooks: Príbehy pre chlapcov, ktorí sa neboja byť výnimoční

1. Ukážka je

- A. rozprávaním.
- B. oznámením.
- C. opisom.
- D. správou.

2. Veta z ukážky *Na druhý deň prišli chlapci do školy v sukniach.* predstavuje

- A. zápletku.
- B. obrat.
- C. vyvrcholenie.
- D. rozuzlenie.

3. Chlapci z akadémie mali za cieľ

- A. znemožniť vedenie školy pred verejnosťou.
- B. zmeniť školské pravidlo o obliekaní.
- C. zažiť slávu a obdiv v médiách.
- D. vystaviť na posmech dievčenské obliekanie.

4. Z textu nevyplýva, že chlapci

- A. sa stále hádali o oblečení.
- B. prekonal predsudky.
- C. preukázali odvahu.
- D. rešpektovali vedenie školy.

5. V ktorej možnosti nie je spisovné slovo?

- A. nohavice
- B. trenírky
- C. šortky
- D. kraťasy

6. V ktorej možnosti sú obe slová cudzieho pôvodu?

- A. odpor, oblečenie
- B. protest, uniforma
- C. rovnošata, pravidlá
- D. smoking, záujem

7. Synonymami sú

- A. dlhý, široký, pomalý.
- B. vzdialený, blízky, cudzí.
- C. malátny, unavený, ustatý.
- D. novinársky, televízny.

8. V ktorej možnosti sú obe podstatné mená abstraktné?

- A. tieň, strom
- B. súčasť, dvor
- C. leto, mučenie
- D. škola, dievčatá

9. V ktorej možnosti nie je pomnožné podstatné meno?

- A. šaty
- B. nohavice
- C. šortky
- D. sukne

10. V ktorej možnosti sa podstatné mená skloňujú podľa rovnakého vzoru?

- A. škola, šaty
- B. riaditeľ, prednosta
- C. teplo, dedko
- D. dievča, husle

11. Pravidlo o rytmickej krátení sa uplatnilo v slove

- A. článok.
- B. celý.
- C. krátky.
- D. kancelária.

12. Ktoré prídavné meno sa nedá stupňovať?

- A. nespravodlivý
- B. obrovský
- C. odvážny
- D. vtipný

13. Ktorá číslovka je správne napísaná?

- A. dvadsať päť žiakov
- B. dvadsiati piati žiaci
- C. dvadsiatipiat žiaci
- D. dvadsiaty piaty žiaci

14. V ktorej možnosti majú slovesá dokonavý vid?

- A. vzdal sa, prídu
- B. dovoľujem, robíme
- C. tlačia, hlásajú
- D. blahoželaj, vidíš

15. V ktorej možnosti sa nenachádza neplnovýznamové sloveso?

- A. žiadali nosiť
- B. nemohli nosiť
- C. museli nosiť
- D. chceli nosiť

16. V ktorej vete môže mať sloveso aj nezvratnú podobu?

- A. Nepáči sa mi to.
- B. Opýtal sa druhý žiak.
- C. Nebáli sa vystúpiť.
- D. Stretli sa na dvore.

17. Nevyjadrený podmet je vo vete

- A. Pravidlá sa zmenili.
- B. Ja vám teda dovoľujem nosiť sukne.
- C. V Anglicku panovalo horúce leto.
- D. Chceme nosiť kraťasy.

18. Vetné členy vety *Chlapci sa pre horúčavu nemohli sústrediť na vyučovanie.* sú

- A. nevyjadrený podmet, prísl. určenie spôsobu, slovesný prísudok, predmet.
- B. podmet, prísl. určenie príčiny, slovesný prísudok, predmet.
- C. predmet, prísl. určenie času, sloves. prísudok, prísl. určenie miesta.
- D. podmet, prísl. určenie miesta, slovesno-menný prísudok, predmet.

19. V ktorej vete je slovesno-menný prísudok?

- A. Do okien pražilo slnko.
- B. Noviny písali iba o akadémii.
- C. Chlapci boli pevne rozhodnutí.
- D. Fotografi sa hrnuli do školy.

20. V ktorej možnosti sa nachádza jednočlenná veta?

- A. „Takže do toho ideme?“ opýtal sa ktosi.
- B. „Ideme,“ súhlasili všetci.
- C. „To je jasné,“ odpovedal druhý.
- D. „Dobre,“ zlomyselne povedal riaditeľ.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.

Čo už viem

25 vedomostí z jazyka a slohu, ktoré by ste mali vedieť zo 7. ročníka

VÝZNAMOVÁ ROVINA JAZYKA

- ☐ 1. Rozlíšiť spisovné a nespisovné slová a vhodne ich v reči používať.
- ☐ 2. Vysvetliť význam slov cudzieho pôvodu, príp. ho vyhľadať v *Slovníku cudzích slov*.
- ☐ 3. Ovládať výslovnosť aj pravopis slov cudzieho pôvodu a vhodne ich používať.
- ☐ 4. Rozlíšiť slová podľa dobového výskytu, spoznávať význam neologizmov a vhodne ich používať.
- ☐ 5. Správne vyslovovať, písať aj používať rôzne druhy skrátených slov (skratky, skratkové slová, značky, iniciálové skratky).

TVAROSLOVIE

- ☐ 6. Poznať a správne skloňovať pomnožné podstatné mená.
- ☐ 7. Rozlišovať určité a neurčité číslovky a vhodne ich používať.
- ☐ 8. Ovládať skloňovanie a pravopis základných čísloviek.
- ☐ 9. Uplatniť vhodné vzory pri skloňovaní radových aj násobných čísloviek.
- ☐ 10. Rozlíšiť sklonné a nesklonné tvary čísloviek a ich pravopis.
- ☐ 11. Upevňovať pravopis a vhodné používanie ohybných aj neohybných slovných druhov podľa vedomostí z predchádzajúcich ročníkov.

SKLADBA

- ☐ 12. Poznať, ako vzniká rozvitá veta.
- ☐ 13. Rozlišovať základné a rozvíjacie vetné členy.
- ☐ 14. Poznať, určiť aj vytvoriť vetu s predmetom.
- ☐ 15. Poznať, určiť aj vytvoriť vetu s príslovkovým určením (miesta, času, spôsobu, príčiny).
- ☐ 16. Tvoríť jednoduché rozvité vety a uplatniť v nich vhodný slovosled.
- ☐ 17. Poznať vo vete viacnásobný vetný člen a správne uplatniť interpunkciu.
- ☐ 18. Rozlíšiť jednočlennú (s vetným základom) a dvojčlennú vetu (s podmetom a prísudkom).

KOMUNIKÁCIA A SLOH

- ☐ 19. Ako sa orientovať v komunikačných situáciách.
- ☐ 20. Ako komunikovať efektívne a asertívne.
- ☐ 21. Ako vytvoriť slávnostný prívet a ako ho predniesť v spoločnosti.
- ☐ 22. Ako zdokonaľovať charakteristiku.
- ☐ 23. Ako používať a tvoriť tabuľky.
- ☐ 24. Ako vytvoriť umelecký opis.
- ☐ 25. Zdokonaľovať sa v tímovej práci na projekte.

Skloňovanie základných čísloviek

jeden

Pád	Sg.		
	mužský r.	stredný r.	ženský r.
N	jeden	jedno	jedna
G	jedného	jedného	jednej
D	jednému	jednému	jednej
A	jedného (živ.)
jeden (neživ.)	jedno	jednu
L	o jednom	o jednom	o jednej
I	jedným	jedným	jednou

Pád	Pl.	
	mužský živ. r. (tí)	mužský neživ., ženský, stredný r. (tie)
N	jedni	jedny
G	jedných	jedných
D	jedným	jedným
A	jedných	jedny
L	o jedných	o jedných
I	jednými	jednými

dva, tri, štyri

Pád	dva	tri	štyri
N	dvaja (muž. živ.)
dva (muž. neživ.)
dve (žen. a stred.)	traja (muž. živ.)
tri (ostatné rody)	štyria (muž. živ.)
štyri (ostatné rody)
G	dvoch	troch	štyroch
D	dvom	trom	štyrom
A	dvoch (muž. živ.)
dva (muž. neživ.)
dve (žen. a stred.)	troch (muž. živ.)
tri (ostatné rody)	štyroch (muž. živ.)
štyri (ostatné rody)
L	o dvoch	o troch	o štyroch
I	dvoma/dvomi	troma/tromi	štyrmi

päť až deväťdesiatdeväť

N	päť, piati
G	piatich
D	piatim
A	päť, piatich
L	o piatich
I	piatimi

OBSAH

NOVÝ Slovenský jazyk pre 7. ročník ZŠ a 2. ročník GOŠ – 2. časť

TVAROSLOVIE

Počty v jazyku • určité a neurčité číslovky	2
Hádajte hádanku • základné číslovky a ich skloňovanie	3
Keď záleží na poradí • radové číslovky a ich skloňovanie	10
Keď sedemhlavý drak ochorie • násobné číslovky	13
Čo nám povedia tabuľky? • tabuľka (názov, hlavička, riadok, stĺpec)	16
Koľkokrát za deň jeme ovocie? • graf	19
Slová, ktoré neoddychujú • slovesá • dokonavé a nedokonavé slovesá	23
Nasaďme si umelecké okuliare • umelecký opis	28
TEST 3	32

Upresňujú, čo treba: miesto, čas, spôsob i príčinu • príslovky	34
Dôležití pomocníci • predložky	36
Spojky spájajú slová a slová ľudí • spojky	38
TEST 4	42

SKLADBA (JEDNODUCHÁ VETA)

Čo drží vetu • základné vetné členy	44
Koho veta zamestnáva? • rozvíjacie vetné členy • predmet	47
Vo vete sa nič neutají • príslovkové určenie	53
Stopy ukazujú na miesto a čas • príslovkové určenie miesta • príslovkové určenie času	54
Stopy odhaľujú spôsob a príčinu • príslovkové určenie spôsobu • príslovkové určenie príčiny	57
Aj veta môže mať dvojčatá či päťčatá • viacnásobný vetný člen	62
Jeden za dvoch • jednočlenná veta	65
Opakovanie skladby	68

OPAKOVANIE UČIVA 7. ROČNÍKA

TEST 5	70
	76

Pravopisu nikdy
nie je dosť...

